

Львівський державний університет внутрішніх справ

ДОМАШНІЙ АРЕШТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Навчально-практичний посібник

Львів
2017

УДК 343.125(477)(075.8)
Х52

Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол від 26.04.2017 р. № 9)

Рецензенти:
А. В. Баб'як,
кандидат юридичних наук, доцент;
В. І. Брездень,
кандидат юридичних наук

Хитра А. Я., Ратнова А. В.

Х52 Домашній арешт у кримінальному провадженні: навчально-практичний посібник / А. Я. Хитра, А. В. Ратнова. – Львів: ЛьвДУВС, 2017. – 108 с.

Висвітлено аспекти історичного розвитку домашнього арешту, його поняття та ознаки, а також переваги і недоліки. Визначено підстави застосування домашнього арешту, порядок обчислення строку, продовження, зміни та його скасування. З'ясовано основні проблеми застосування такого виду запобіжного заходу та окреслено шляхи їх вирішення.

Підготовлено з метою забезпечення освітнього процесу у вищих навчальних закладах юридичного спрямування. Також буде корисно юристам під час здійснення правозастосовної практики у галузі відправлення кримінального судочинства.

УДК 343.125(477)(075.8)

© Хитра А. Я., Ратнова А. В., 2017
© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
§ 1. ІСТОРІЯ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ.....	7
§ 2. ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ. ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ.....	13
§ 3. КЛОПОТАННЯ ТА УХВАЛА ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ.....	20
3.1. Клопотання про застосування домашнього арешту.....	20
3.2. Ухвала про застосування домашнього арешту.....	23
§ 4. ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ.....	27
§ 5. ОБЧИСЛЕННЯ СТРОКУ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ, ПІДСТАВИ ДЛЯ ПРОДОВЖЕННЯ, ЗМІНИ ТА СКАСУВАННЯ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ.....	34
5.1. Порядок обчислення строку.....	34
5.2. Порядок продовження домашнього арешту.....	36
5.3. Порядок зміни домашнього арешту на інший запобіжний захід.....	44
5.4. Порядок скасування домашнього арешту.....	47
§ 6. ОБОВ'ЯЗКИ, ЩО ПОКЛАДАЮТЬСЯ НА ПІДОЗРЮВАНОВОГО, ОБВИНУВАЧЕНОГО УХВАЛОЮ ПРО ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ.....	48
§ 7. ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ КОНТРОЛЮ.....	59

§ 8. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ПОВЕДІНКОЮ ПІДОЗРЮВАНОВОГО, ОБВИНУВАЧЕНОГО, ЯКИЙ ПЕРЕБУВАЄ ПІД ДОМАШНІМ АРЕШТОМ.....	68
§ 9. ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ.....	73
КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ.....	83
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ.....	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	87
ДОДАТКИ.....	93

ВСТУП

Практика застосування домашнього арешту в Україні свідчить про активне та ефективне задіяння цього гуманного інструменту інституту запобіжних заходів кримінального провадження. Загалом упродовж 12 місяців 2015 року подано клопотань до суду про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту 7 566, з них органами прокуратури – 275, органами міністерства внутрішніх справ – 7 212, на транспорті – 47, Службою безпеки України – 69, Державною фіскальною службою – 10, щодо неповнолітніх (від загальної кількості) – 377. Відкликано прокурором клопотань – 4, відмовлено слідчим суддею у задоволенні клопотань про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту – 284¹.

За даними судової статистики, протягом I півріччя 2016 року слідчі судді розглянули 4,3 тис. (4,9 тис.) клопотань про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, з яких задоволено 3,9 тис. (4,5 тис.), або 90,7% (91,7%)².

За 12 місяців 2016 р. слідчі судді розглянули клопотання: про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою – 32,3 тис. (31,7 тис.), із яких задоволено 17,4 тис. (18,6 тис.), або 53,8% (58,8%) від кількості розглянутих; про продовження строків тримання під вартою – 5,9 тис. (6,8 тис.), із них задоволено 5,6 тис. (6,4 тис.), або 94,5% (94,5%); про застосування особистого зобов'язання – 9,6 тис. (13,5 тис.), із яких задоволено 9,2 тис. (12,9 тис.), або 95% (95,3%); *про застосування домашнього арешту – 8,1 тис. (8,7 тис.), із них задоволено 7,3 тис. (8 тис.), або*

¹ Дворник Д. Домашній арешт як запобіжний захід у новому КПК України / Д. Дворник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/661?view=material

² Аналіз стану здійснення судочинства у I півріччі 2016 року (за даними судової статистики) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/169EB9789B839EF9C2257B4B002E5ABD](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/169EB9789B839EF9C2257B4B002E5ABD)

90,7% (91,4%); про застосування застави – 386 (481), із яких задоволено 249 (349), або 64,5% (72,6%); про застосування особистої поруки – 99 (141), із них задоволено 83 (121), або 83,8% (85,8%)³.

З-поміж наукових розробок у галузі дослідження запобіжних заходів та, зокрема, домашнього арешту, можна виокремити праці таких науковців: Ю. П. Аленіна, В. Г. Гончаренка, Ю. М. Грошево-го, П. І. Люблінського, В. Т. Маляренка, В. Т. Нора, І. Л. Петрухіна, В. В. Сташиса, М. С. Строговича, Н. В. Ткачової, Л. Д. Удалової та інших. У своїх розвідках вони аналізують переважно загальні категорії для всіх запобіжних заходів (поняття, специфічні властивості, підстави застосування), намагаються загалом їх розібрати, однак не вирішують наявної проблеми правової регламентації домашнього арешту, не вносять конкретних пропозицій із його удосконалення. О. Н. Агакерімов, І. Л. Дідюк, О. П. Кучинська, Ю. Д. Москалюк, І. Л. Невзоров, В. І. Фаринник дещо ширше розглядають проблеми у застосуванні та виконанні домашнього арешту, проте їхні думки з цього приводу мають радше теоретичний характер, а не практичний.

Попри вагомий науковий внесок перелічених науковців, вважаємо, що навчально-практичний посібник має ширшу сферу застосування, оскільки необхідність наукового дослідження домашнього арешту як запобіжного заходу зумовлена і динамікою його нормативного регулювання, і відсутністю єдиної практики застосування. Цей посібник можна використовувати під час підготовки до таких навчальних дисциплін, як «Кримінальний процес», «Організація взаємодії під час досудового розслідування», а також у практичній діяльності працівників органів Національної поліції, прокуратури та суду, адже завдяки аналізу норм і практики застосування цього запобіжного заходу запропоновано оптимальні шляхи вирішення спірних питань.

³ Аналіз стану здійснення судочинства у 2016 р. (за даними судової статистики) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/FC0243F91293BFEEC22580E400478576](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/FC0243F91293BFEEC22580E400478576)

§ 1. ІСТОРІЯ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ

Застосування домашнього арешту на території України має доволі довгу історію. Тож О. Н. Агакерімов пропонує всю тривалість розвитку норм кримінально-процесуального права в контексті питання домашнього арешту поділити на такі часові періоди:

I етап – IX–XVIII століття – період фактичного застосування окремих елементів домашнього арешту без нормативного закріплення;

II етап – XVIII – середина XX століття – застосування домашнього арешту набуває нормативного характеру і отримує подальший розвиток;

III етап – 60-ті рр. XX століття – до 13 квітня 2012 р. – домашній арешт було вилучено зі системи запобіжних заходів і його не застосовували на практиці;

IV етап – з 13 квітня 2012 р. – до сьогодні – нормативне закріплення домашнього арешту як запобіжного заходу, ефективне застосування його на практиці⁴.

Історичний аналіз показує, що перші окремі ознаки домашнього арешту виявлені у XVIII столітті, коли до обвинувачених знатного походження «прикріпляли» приставів для нагляду, водночас обвинувачені були у себе вдома.

Віддача під нагляд приставу так і не отримала свого законодавчого закріплення, проте вперше з'явилась така ознака домашнього арешту, як наявність контролю з боку органів державної влади за особою, яка перебуває вдома⁵.

⁴ Агакерімов О. Н. Домашній арешт в системі запобіжних заходів: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / О. Н. Агакерімов. – Одеса, 2016. – С. 35.

⁵ Овчинников Ю. Г. Домашний арест как мера пресечения в уголовном процессе: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / Ю. Г. Овчинников. – М., 2006. – С. 35.

Оскільки більша частина України у першій половині XIX ст. входила до складу Російської імперії, О. М. Сіверський розглядає вплив царського періоду на розвиток засобів забезпечення кримінального провадження в Україні. У Зводі законів 1832 р. і 1857 р. Російської імперії – офіційному зібранні розташованих у тематичному порядку законодавчих актів царської Росії, створеному за ініціативою імператора Миколи I, – вперше висвітлено заходи процесуального примусу і запобіжні заходи як окремий інститут кримінального процесу, яким охоплено: домашній арешт; поліцейський нагляд; віддання на поруки; тримання в тюрмі та при поліції⁶.

20 листопада 1864 р. було проведено судову реформу. Після розгляду на Державній раді цар затвердив для запровадження чотирі акти: «Про заснування судових установлень»; «Статути кримінального й цивільного судочинства»; «Статути про покарання, що накладались мировими суддями», «Статут кримінального судочинства 1864 р.» (далі – СКС), який доповнив систему запобіжних заходів ще двома – відібранням виду на проживання і заставою. Він остаточно відділив судову владу від виконавчої. За поліцією залишилося право застосовувати лише одну міру кримінально-процесуального примусу – затримання. Система заходів кримінально-процесуального примусу знайшла своє відображення в ст.ст. 77, 416–419 Статуту і передбачала:

- 1) відібрання виду на проживання або підписку про явку до слідства і невідлучення з місця проживання;
- 2) віддачу під особливий нагляд поліції;
- 3) віддачу на поруки;
- 4) взяття застави;
- 5) домашній арешт;
- 6) взяття під варту.

Устав карного судочинства Російської імперії рекомендував використовувати домашній арешт для важкохворих людей і матерів, що годують, однак на практиці він застосовувався, як правило,

⁶ Сіверський О. М. Розвиток заходів процесуального примусу на території України в історичному аспекті / О. М. Сіверський // Вісник Академії адвокатури України. – 2015. – Т. 12. – № 2. – С. 273 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2015_12_2_36

стосовно високопоставлених або заможних персон (еліти). Серед найвідоміших в'язнів цієї категорії стали, наприклад, вбивці Григорія Распутіна – Володимир Пуришкевич, Фелікс Юсупов і Дмитро Романов, які були відомими персонами не тільки в російських, але й зарубіжних колах⁷.

Пізнавальним є положення статті 421 СКС 1864 р., відповідно до якої при обранні запобіжного заходу обвинуваченому залежно від способу ухилення від слідства приймаються до міркування не тільки суворість покарання, яке йому загрожує, але також сила наявних проти нього доказів, можливість приховати сліди злочину, стан здоров'я, стать, вік і положення обвинуваченого в суспільстві, отож, якщо співвіднести її зміст зі змістом чинної ст. 178 КПК України 2012 року, відразу впадає в око те, що їхній зміст майже однаковий; а це деякою мірою свідчить про те, що сучасний кримінальний процес – це результат багатолітньої практики, деякі положення якого вже налічують більше 100 років застосування⁸.

13 вересня 1922 р. Всеукраїнським Центральним Виконавчим Комітетом було прийнято постанову, згідно з якою з 20 вересня 1922 р. на всій території Української Радянської Соціалістичної Республіки вводився в дію Кримінально-процесуальний кодекс УРСР (далі – КПК УРСР).

Дванадцятий розділ цього Кодексу передбачав застосування запобіжних заходів слідчим: підписку про явку з обов'язком повідомляти про зміну місця проживання (ст. 146); підписку про невийзд; поручительство особисте й майнове; заставу; домашній арешт; взяття під варту (ст. 147)⁹.

⁷ Домашній арешт як запобіжний захід в кримінальному процесуальному законодавстві / А. О. Шпачук // Часопис Академії адвокатури України. – 2013. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaau_2013_2_40

⁸ Агакерімов О. Н. Домашній арешт в системі запобіжних заходів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Олександр Недиршахович Агакерімов. – Одеса, 2016. – С. 22.

⁹ Сіверський О. М. Розвиток заходів процесуального примусу на території України в історичному аспекті / О. М. Сіверський // Вісник Академії адвокатури України. – 2015. – Т. 12. – № 2. – С. 273 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2015_12_2_36

Відповідно до ст. 160 КПК УРСР 1922 року, домашній арешт як запобіжний захід полягав у позбавленні обвинуваченого свободи у вигляді ізоляції його вдома з призначенням варти або без такої. Досліджуючи правову регламентацію щодо застосування, зміни або скасування домашнього арешту, необхідно зазначити, що вказаний порядок був уніфікованим та використовувався для всіх видів запобіжних заходів. Застосовувались вони (а отже, і домашній арешт), згідно зі ст. 148 КПК УРСР 1922 року, лише після залучення особи до справи як обвинуваченого. У виняткових випадках запобіжний захід обирався до пред'явлення обвинувачення за умови, що воно мало бути пред'явлено підозрюваному не пізніше 14 діб із дня обрання запобіжного заходу. У разі неможливості пред'явлення обвинувачення у вказаний строк, запобіжний захід скасовувався в обов'язковому порядку. Скасування або зміна запобіжного заходу допускалася після першого допиту обвинуваченого.

Відповідно до ст. 149 КПК УРСР 1922 року, про застосування запобіжного заходу слідчий виносив вмотивовану постанову із зазначенням відомостей про вчинений злочин і підстав застосування того чи іншого запобіжного заходу, про що негайно повідомлявся обвинувачений. Згідно зі ст. 150 КПК УРСР 1922 року, вирішуючи питання про необхідність застосування запобіжного заходу, а також обираючи той чи інший із них, слідчий повинен був враховувати важкість злочину, приписуваного обвинуваченому; тяжкість наявних проти нього доказів; ймовірність можливого з боку обвинуваченого ухилення від слідства і суду або перешкоджання розкриттю істини; стан здоров'я обвинуваченого; рід занять та інші обставини. Своєю чергою, згідно зі ст. 151 КПК УРСР 1922 року, прокурор міг запропонувати слідчому скасувати раніше обраний запобіжний захід, замінити його на інший або ж обрати його, якщо запобіжний захід не був обраний слідчим раніше. У разі незгоди слідчого з пропозицією прокурора спір вирішується судом, якому підсудна кримінальна справа.

Водночас, відповідно до ст. 164 КПК УРСР 1922 року, обраний щодо обвинуваченого запобіжний захід змінювався або скасовувався у разі відсутності його подальшої необхідності на підставі мотивованої постанови слідчого (у разі обрання за пропозицією

прокурора, з його згоди). Запобіжний захід, застосований судом (у разі незгоди слідчого з пропозицією прокурора), змінювався або скасовувався лише на підставі відповідного рішення суду¹⁰.

Проте після Другої світової війни домашній арешт застосовувався настільки рідко, що вже вважався анархізмом, і новий, більш ліберальний Кримінально-процесуальний кодекс 1960 р. цього запобіжного заходу не містив, – його автори вирішили обійтися взяттям під варту, підпискою про невиїзд і передачею на поруки трудовому колективу¹¹.

28 грудня 1960 року було прийнято черговий КПК УРСР, який набув чинності з 1 квітня 1961 року. Згідно з його положеннями, домашній арешт було вилучено із системи запобіжних заходів, через що він штучно був позбавлений розвитку аж до запровадження нового кримінального процесуального законодавства незалежної України.

Крім того, варто нагадати, що в 2001 році вже була спроба запровадження такого запобіжного заходу, як домашній арешт, однак Президент України скористався своїм правом вето і закон не прийняли. Аргументовано було тим, що домашній арешт – це один зі засобів обмеження прав і свобод людини і його запровадження суперечить частині третій статті 22 Конституції України, яка забороняє під прийняття нових законів або внесення змін до чинних законів звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод¹².

Результатом реформування національного законодавства стало прийняття Верховною Радою України нового Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Подія була наступним кроком нашої держави до Європейського співтовариств-

¹⁰ Шелякін О. С. Окремі аспекти генезису домашнього арешту / О. С. Шелякін // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – № 3–2. – Т. 2. – С. 102–106.

¹¹ Домашній арешт як запобіжний захід в кримінальному процесуальному законодавстві / А. О. Шпачук // Часопис Академії адвокатури України. – 2013. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaau_2013_2_40

¹² Зауваження до проекту Кримінального процесуального кодексу України (реєстраційний № 9700), підготовлені заступником керівника апарату Верховної Ради України – керівником Головного управління М. Теплюком [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

ва. Цей Закон безумовно свідчить про долучення законодавцем значної кількості європейських і міжнародних стандартів кримінального судочинства та про окремі досягнення у напрямку захисту прав і свобод громадян – учасників кримінального провадження. Зокрема, норми КПК України, що присвячені застосуванню заходів забезпечення кримінального провадження, свідчать про пріоритет застосування запобіжних заходів, альтернативних триманню під вартою. Про це прямо йдеться у частині 1 статті 183 КПК: «Тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим статтею 177 цього Кодексу». Одночасно законодавець цілком правильно вніс до переліку запобіжних заходів домашній арешт, який, за умови правового та організаційного забезпечення його застосування, буде достатньо поширеним під час кримінального провадження¹³.

¹³ Левендаренко О. О. Застосування домашнього арешту за новим Кримінальним процесуальним кодексом України / О. О. Левендаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Pchdu/2012_2/012.pdf

§ 2. ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ. ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

У вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві існують заходи, що тимчасово обмежують права певних учасників кримінального провадження (виклик, грошове стягнення, обмеження у користуванні спеціальним правом, відсторонення від посади, вилучення майна, затримання особи), а також практикують запобіжні заходи (особисте зобов'язання, особисту поруку, заставу, домашній арешт, тримання під вартою). Заходи забезпечення кримінального провадження застосовують з метою досягнення його дієвості. Конституція України (ст. 29) гарантує кожній людині право на свободу та особисту недоторканність, однак передбачає застосування домашнього арешту або тримання під вартою у разі необхідності або за рішенням суду¹⁴. Зрештою, запровадження домашнього арешту як запобіжного засобу є розумним заходом, оскільки переслідує важливі цілі, проте його забезпечення має бути на найвищому рівні¹⁵.

Одним із позитивних моментів запровадження домашнього арешту є те, що наша держава зможе забезпечити належне дотримання закріпленого в статті 5 Європейської Конвенції права на свободу й особисту недоторканність індивіда¹⁶.

¹⁴ Конституція України від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

¹⁵ Москалюк Ю. Д. Домашній арешт і тримання під вартою в системі заходів забезпечення кримінального провадження в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / Юлія Дмитрівна Москалюк; Держ. фіскал. служба України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2015.

¹⁶ Про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи, Міжнародний документ від 04.11.1950 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004

Якщо класифікувати заходи забезпечення кримінального провадження за терміном дії, то домашній арешт можна віднести до таких, що тривають протягом чітко визначеного періоду часу¹⁷.

Окрім того, домашній арешт вважається ізоляційним запобіжним заходом, оскільки ці заходи фізично обмежують особисту свободу підозрюваного, обвинуваченого, ізолюючи його від суспільства. Характер правообмежень у такому разі обумовлює необхідність встановлення строку дії цих заходів¹⁸.

Обмеження права особи на свободу пересування при обранні запобіжних заходів у кримінальному процесі може бути повним або частковим. Таким чином, домашній арешт належить до першої групи запобіжних заходів, що повністю обмежують право особи на свободу пересування, коли підозрюваному, обвинуваченому забороняється залишати житло цілодобово, та до другої – коли заборона залишати житло підозрюваному, обвинуваченому діє в певний період доби¹⁹.

До обов'язків, які обмежують право особи на свободу пересування, відносять такі:

- перебувати до визначеної службової особи із встановленою періодичністю;
- не відлучатися із населеного пункту, в якому вона зареєстрована, проживає чи перебуває, без дозволу слідчого, прокурора або суду;
- повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та (або) місця роботи; не відвідувати місця, визначені слідчим суддею або судом;
- носити електронний засіб контролю.

¹⁷ Фаринник В. І. Заходи забезпечення кримінального провадження у новому кримінальному-процесуальному законодавстві: сутність та класифікація / В. І. Фаринник // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – № 1. – С. 136.

¹⁸ Заходи забезпечення кримінального провадження: навч. посібник / О. В. Авраменко, Р. І. Благута, А. Я. Хитра. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – С. 139.

¹⁹ Гончар О. В. Обмеження права особи на свободу пересування при обранні запобіжних заходів у кримінальному процесі України / О. В. Гончар // Університетські наукові записки; Хмельницьк. ун-т упр. та пр. – Хмельницьк, 2013. – № 1. – С. 317.

Поняття домашнього арешту в Україні з'явилося з прийняттям КПК України 2012 року. Згідно з ч. 1 ст. 187 КПК України, домашній арешт полягає в забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або у певний період доби²⁰.

Така дефініція є дещо недостатньою, не відображає всіх ознак, притаманних цьому підінституту інституту запобіжних заходів, які є його невід'ємними елементами, повне наведення у визначенні поняття «домашній арешт» яких сприятиме кращому розумінню, що становить собою такий запобіжний захід, та чітко відмежовуватиме його від інших запобіжних заходів.

Для того, щоб дати визначення будь-якому поняттю, слід мати уявлення про всі його ознаки; це уможливить виділення його з-поміж інших понять, надавши таким чином специфічності та відмінності. Роль ознак у трактуванні того чи іншого поняття не слід недооцінювати, адже саме завдяки ним формується уявлення про саме поняття, позаяк вони є його невід'ємними складовими елементами, які утворюють систему без якої не міг би існувати порядок і в будь-якій сфері взагалі, і у сфері кримінального провадження зокрема²¹.

Російський вчений В. А. Светочев виокремлює такі основні структурні елементи домашнього арешту як запобіжного заходу:

1. Застосовується за рішенням суду, за наявності передбачених законом підстав, з урахуванням віку, стану здоров'я, сімейного стану та інших обставин.

2. Полягає в не суворій, а «м'якій» ізоляції від суспільства без тримання під вартою.

3. Застосовується, коли фактично є підстави взяття під варту, однак повна ізоляція особи не викликана необхідністю або доцільністю.

4. Ізоляція від суспільства може бути повна або часткова, повинна дозволяти максимально задовольняти природні права особи,

²⁰ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

²¹ Агакерімов О. Н. Дефініція поняття «домашній арешт» як запобіжного заходу: вітчизняний та зарубіжний погляди / О. Н. Агакерімов // Порівняльно-аналітичне право. – 2014. – № 5. – С. 349.

здійснюється на дому, в житлі, або за місцем постійного проживання обвинуваченого, підозрюваного.

5. Супроводжується встановленням обмежень та заборон²².

На думку Н. В. Ткачової, домашній арешт полягає в обмеженні свободи підозрюваного, обвинуваченого у вигляді ізоляції його від суспільства за місцем постійного проживання²³.

Ю. Д. Москалюк під домашнім арештом розуміє запобіжний захід, що передбачає накладення встановлених рішенням суду обмежень на свободу та низку інших прав підозрюваного, обвинуваченого без тримання його під вартою та без повної ізоляції від суспільства за наявності підстав та в порядку, що встановлюється КПК України, із урахуванням віку, стану здоров'я, сімейного стану та інших обставин²⁴.

О. Н. Агакерімов вирізняє такі ознаки домашнього арешту:

1. Місце домашнього арешту в системі запобіжних заходів. Домашній арешт – один з п'яти запобіжних заходів, передбачених ст. 176 КПК України, який є найбільш суворим запобіжним заходом після тримання під вартою.

2. Суб'єкти, щодо яких застосовується домашній арешт. У ч. 2 ст. 181 КПК України зазначено, що домашній арешт може бути застосовано щодо підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні злочину, за вчинення якого законом передбачено покарання у виді позбавлення волі.

3. Статус суб'єкта, який застосовує домашній арешт. З ч. 4 ст. 186 КПК України видно, що на стадії досудового розслідування запобіжні заходи застосовуються за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором, або за клопотанням прокурора – слідчим

²² Светочев В. А. Домашний арест как мера пресечения в уголовном процессе Российской Федерации: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / В. А. Светочев. – К., 2009. – С. 72.

²³ Ткачева Н. В. Меры пресечения, не связанные с заключением под стражу, в уголовном процессе России: монография / Н. В. Ткачева; науч. ред. А. В. Кудрявцева. – Челябинск: Изд-во ЮУрГУ, 2004. – С. 69.

²⁴ Москалюк Ю. Д. Домашній арешт і тримання під вартою в системі заходів забезпечення кримінального провадження в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / Юлія Дмитрівна Москалюк; Держ. фіскал. служба України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2015. – С. 68–69.

суддею, а під час судового провадження, за клопотанням прокурора – судом.

4. Види впливу на підозрюваного чи обвинуваченого при застосуванні домашнього арешту²⁵.

Домашній арешт як запобіжний захід має низку переваг. Водночас із тим, що особа усвідомлює невідворотність покарання, домашній арешт надає можливість підозрюваному, обвинуваченому зберегти соціальні та сімейні зв'язки, а іноді й продовжити працювати й забезпечувати свою родину. Особливо актуальним це є у випадках, коли підозрюваний або обвинувачений є єдиним годувальником у родині. З психологічного погляду домашній арешт для особи, до якої він застосовується, та членів її сім'ї є менш стресовим і психологічно травмуючим запобіжним заходом, оскільки підозрюваний (обвинувачений) проживатиме в звичній для себе обстановці, без заборони на спілкування з родиною (що є дуже важливим, зокрема, у разі наявності в родині малолітніх дітей або осіб, які потребують стороннього догляду), заняття спортом, користування мультимедійною технікою та звичними для себе зручностями щоденного життя тощо²⁶.

Д. Дворник зауважує: «Це крок уперед, до європейської, демократичної, правової держави. Як показує досвід багатьох розвинутих європейських країн – таких як Латвія, Литва, Німеччина, Росія, Білорусь, Швеція – домашній арешт застосовується там дуже часто. Тому якщо провести статистичний аналіз з приводу цього в наведених країнах, то можна сказати про доречність запровадження домашнього арешту в Україні. Завдяки цьому наша країна наблизилася до європейських стандартів застосування засобів забезпечення кримінального провадження. Оскільки в Україні дуже часто порушувалось право на свободу та особисту недоторканність, це утримує суди та правоохоронців від зловживань правом на арешт, бо тепер з'явилася альтернатива у вигляді домашнього арешту.

²⁵ Агакерімов О. Н. Дефініція поняття «домашній арешт» як запобіжного заходу: вітчизняний та зарубіжний погляди / О. Н. Агакерімов // Порівняльно-аналітичне право. – 2014. – № 5. – С. 349–350.

²⁶ Москалюк Ю. Д. Підстави і процесуальний порядок застосування домашнього арешту як запобіжного заходу в Україні / Ю. Д. Москалюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 5. – Т. 3. – С. 179–180.

Одним із позитивних моментів домашнього арешту є те, що він має певний термін дії: для органів, які проводять розслідування, це є стимулом зробити все, вкладаючись у процесуальні строки. Для підозрюваного, обвинуваченого важливим чинником домашнього арешту є те, що, залишаючись у своєму помешканні, він має шанс не втратити себе як особистість, працювати вдома, підтримувати соціальні, родинні зв'язки. До того ж, це не спонукає особу до вчинення нового кримінального правопорушення. Що стосується державного бюджету, то в цьому теж є користь, бо утримання особи під вартою – недешево задоволення, а із введенням домашнього арешту з'явився шанс економії державного бюджету, уникнення перевантаження слідчих ізоляторів, що є однією з основних проблем нашої держави»²⁷.

З іншого боку, ще під час прийняття нового КПК України висловлювалися занепокоєння щодо ефективності та доцільності введення такого запобіжного заходу до кримінального процесуального законодавства. Зокрема, як було зазначено у Зауваженнях до проекту Кримінального процесуального кодексу України (реєстраційний номер 9700), підготовлених заступником керівника апарату Верховної Ради України М. Теплоком, «введення цього заходу не матиме позитивного ефекту, оскільки і чинний КПК України, і проект містить запобіжні заходи, не пов'язані з позбавленням волі. Якщо ці заходи не спроможні забезпечити належну поведінку підозрюваного, обвинуваченого, то новий захід буде нереальним, оскільки, залишаючи житло на певний період часу, така особа завжди матиме змогу ухилитися від слідства та суду, перешкодити встановленню істини, продовжувати займатися злочинною діяльністю»²⁸.

Окрім того, План заходів МВС, спрямованих на реалізацію норм Кримінального процесуального кодексу України, затверджене

²⁷ Дворник Д. Домашній арешт як запобіжний захід у новому КПК України / Д. Дворник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/661?view

²⁸ Зауваження до проекту Кримінального процесуального кодексу України (реєстраційний № 9700) підготовлені заступником керівника апарату Верховної Ради України, керівником Головного управління М. Теплоком [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=9700&skl=7

ний Наказом МВС України від 8 серпня 2012 року № 685, не передбачав підготовки проекту відомчого нормативно-правового акта, яким має бути врегульовано питання щодо порядку застосування ухвали слідчого судді (суду) про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту²⁹.

З огляду на викладене, вважаємо доцільним запропонувати авторське тлумачення **домашнього арешту** як запобіжного заходу, що полягає *в накладенні зобов'язань, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України, та забороні залишати житло цілодобово чи в певний період доби підозрюваному, обвинуваченому на строк, визначений ухвалою слідчого судді, суду.*

²⁹ Невзоров І. Л. Щодо перспектив застосування домашнього арешту в ході розслідування злочинів, учинених організованими злочинними групами / І. Л. Невзоров // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2013. – № 1 (29). – С. 64.

§ 3. КЛОПОТАННЯ ТА УХВАЛА ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ

Основними процесуальними документами, що стосуються домашнього арешту, є клопотання та ухвала. Залежно від стадії кримінального провадження, клопотання може подавати слідчий за погодженням із прокурором, або ж прокурор, а під час судового провадження – лише прокурор. Ухвала є процесуальним рішенням слідчого судді або суду.

3.1. Клопотання про застосування домашнього арешту

Закон встановлює чіткі вимоги до форми та змісту клопотання про обрання запобіжних заходів. Клопотання має складатися з трьох взаємопов'язаних частин: вступної, описово-мотивувальної та резолютивної, а також з додатків.

У вступній частині клопотання зазначається місцевий суд, до якого вона подається, ким подається (посада, звання, прізвище та ініціали слідчого, прокурора), в якому кримінальному провадженні. Якщо клопотання подається слідчим, його вступна частина повинна містити згоду прокурора у вигляді відповідного запису, посвідченого підписом прокурора та печаткою органу прокуратури, представником якого є прокурор.

Описово-мотивувальна частина клопотання, своєю чергою, мусить мати чотири частини. Спочатку коротко описується формула (фабула) підозри, обвинувачення особи у вчиненні кримінального правопорушення в єдності її фактичних та юридичних (кримінальних матеріальних) складових, і наводяться обставини, що

дають підстави підозрювати, обвинувачувати особу у вчиненні цього правопорушення, з посиланням на доказові матеріали кримінального провадження, що підтверджують ці обставини. Потім робиться посилання на один або кілька ризиків, зазначених у ст. 177 КПК України (ризик, що обвинувачений, підозрюваний переховуватиметься від органів досудового розслідування та (або) суду тощо), на обставини, на підставі яких слідчий, прокурор дійшов висновку про наявність такого ризику або ризиків у вигляді відповідних дій (діяльності) підозрюваного, обвинуваченого, і на доказові матеріали кримінального провадження, що підтверджують ці обставини. Далі йде обґрунтування неможливості у цій процесуальній ситуації запобігти зазначеним у клопотанні ризику чи ризикам шляхом застосування більш м'яких запобіжних заходів.

Наостанок обґрунтовується необхідність покладення на підозрюваного, обвинуваченого конкретних обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК (прибувати до визначеної службової особи зі встановленою періодичністю, повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та (або) місця роботи тощо). У резолютивній частині вказується, який саме вид запобіжного заходу клопоче застосувати до підозрюваного, обвинуваченого слідчий, прокурор, та які конкретні процесуальні обов'язки на нього покласти. Клопотання має бути підписане слідчим, прокурором³⁰.

До клопотання додаються:

- 1) копії матеріалів, якими слідчий, прокурор обґрунтовує доводи клопотання;
- 2) перелік свідків, яких слідчий, прокурор вважає за необхідне допитати під час судового розгляду щодо запобіжного заходу;
- 3) підтвердження того, що підозрюваному, обвинуваченому надано копії клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу.

Копії клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу, надаються підозрюва-

³⁰ Кримінально-процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар: станом на 1 січ. 2010 р. / В. І. Бояров та ін.; за заг. ред. В. Т. Маляренка, В. Г. Гончаренка; Верховний Суд України. – К.: Юрисконсульт; Юстініан, 2010. – С. 420.

ному, обвинуваченому не пізніше ніж за три години до початку розгляду клопотання³¹.

Після подання клопотання воно може бути: *змінено в частині, змінено новим клопотанням, доповнено* – якщо після подання клопотання про застосування запобіжного заходу слідчому, прокурору стали відомі інші обставини, що можуть вплинути на вирішення судом питання про застосування запобіжного заходу; *відкликано* – якщо після подання клопотання про застосування запобіжного заходу прокурору стали відомі обставини, що виключають обгрунтовану підозру у вчиненні особою кримінального правопорушення.

Клопотання про застосування або зміну запобіжного заходу розглядається слідчим суддею, судом невідкладно, але не пізніше сімдесяти двох годин з моменту фактичного затримання підозрюваного, обвинуваченого або з моменту надходження до суду клопотання, якщо підозрюваний, обвинувачений перебуває на свободі, чи з моменту подання підозрюваним, обвинуваченим, його захисником до суду відповідного клопотання.

Слідчий суддя, суд має ретельно перевіряти відповідність поданого клопотання слідчого, прокурора про застосування запобіжного заходу вимогам ст. 184 КПК України, а також своєчасність надання підозрюваному, обвинуваченому копії клопотання та матеріалів, якими обгрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу. У разі недотримання слідчим, прокурором вимог ст. 184 КПК України слідчий суддя розглядає відповідне клопотання та відмовляє у його задоволенні. Також треба мати на увазі, що змінити або доповнити подане до слідчого судді, суду клопотання про застосування запобіжного заходу вправі лише прокурор.

Слідчий суддя, суд повинні вимагати від слідчого, прокурора виконання вимог КПК України стосовно подання клопотання про застосування запобіжного заходу щодо кожного підозрюваного, обвинуваченого окремо³².

³¹ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

³² Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 04.04.2013 р. № 511-550/0/4-13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

3.2. Ухвала про застосування домашнього арешту

Ухвала складається з чотирьох частин: вступної, описової, мотивувальної, резолютивної та має містити усі передбачені законом реквізити. У вступній частині ухвали зазначаються: найменування суду; прізвище та ініціали слідчого судді, судді (суддів); дата і місце її постановлення; прізвище, ініціали та посада прокурора і прізвище та ініціали захисника; прізвище, ім'я, по батькові підозрюваного, обвинуваченого, щодо якого постановляється ухвала про обрання запобіжного заходу. В описовій частині ухвали наводяться доведені прокурором у судовому засіданні: кримінальне правопорушення (його суть і правова кваліфікація із зазначенням статті (частини статті) Закону України про кримінальну відповідальність), у якому підозрюється, обвинувачується особа; обставини, які свідчать про існування ризиків, передбачених ст. 177 КПК України; обставини, які свідчать про недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризикам, передбаченим ст. 177 КПК України. Мотивувальна частина ухвали зводиться до посилання на докази, які обґрунтовують ці обставини, і до наведення мотивів неврахування інших доказів³³.

Під час застосування домашнього арешту необхідно чітко визначити, що розуміється під словом «житло». Суди часто відмовляють у застосуванні та зміні запобіжного заходу з тримання під вартою на домашній арешт, мотивуючи прийняте рішення відсутністю постійного місця проживання обвинуваченого у місцевості, де здійснюється судове провадження (ризик ухилення від суду). Проте в разі, коли сторона захисту надавала докази, що спростовують такий ризик, суди змінювали запобіжний захід³⁴.

³³ Кримінально-процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар: станом на 1 січ. 2010 р. / В. І. Бояров та ін.; за заг. ред. В. Т. Маляренка, В. Г. Гончаренка; Верховний Суд України. – К.: Юрисконсульт; Юстініан, 2010. – С. 439.

³⁴ Про судову практику застосування судами першої та апеляційної інстанцій процесуального законодавства щодо обрання, продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою: Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html

У п. 1.3 Інструкції про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту № 654 від 13 липня 2016 року (далі – Інструкція) та п. 2 ст. 233 КПК України поняття «житло» трактують як будь-яке приміщення, яке розташоване в постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також усі складові частини такого приміщення³⁵.

О. В. Білоус вважає, що таке законодавче тлумачення житла не можна беззастережно застосовувати під час обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту. Адже, згідно із вказаним вище визначенням, житлом є будь-яке приміщення. А під час визначення місця, яке підозрюваному, обвинуваченому забороняється покидати під час застосування домашнього арешту, приміщення має бути не будь-яким, а лише житловим. Тому що не доцільно обирати домашній арешт із заборonoю залишати службові приміщення чи офіси, навіть якщо вони і пристосовані для проживання.

Окрім цього, згідно зі законодавчим тлумаченням, яке міститься у ч. 2 ст. 233 КПК України, до «житла» відносять як приміщення, де особа проживає постійно (квартира, кімната у квартирі, будинок), так і приміщення, де особа мешкає тимчасово. Такими приміщеннями можуть бути: номер у готелі, лікарняні та санаторні палати, кімнати баз відпочинку, купе у потягу чи морському судні, туристичні палатки тощо³⁶. Але ж навряд чи доречно застосовувати домашній арешт із заборonoю залишати, скажімо, купе поїзда чи туристичну палатку. Наведене свідчить, що не можна визначення житла, яке міститься у ч. 2 ст. 233 КПК України, беззастережно

³⁵ Про затвердження Інструкції про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту: Наказ МВС України від 13.07.2016 року № 654 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1087-16>

³⁶ Тертишник В. М. Кримінальний процес України. Загальна частина: підручник / В. М. Тертишник. – К.: Правова Єдність; Алерта, 2014. – С. 125.

застосовувати під час обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту³⁷.

Вищий спеціалізований суд України роз'яснює, що словосполучення «житло цієї особи» охоплює випадки, коли підозрюваний, обвинувачений: 1) є власником (співвласником) такого житла; 2) зареєстрований у такому житлі; 3) постійно або тимчасово проживає у такому житлі без реєстрації тощо³⁸.

29.04.2015 року слідчий СВ Пустомитівського РВ ГУМВС України у Львівській області звернувся з клопотанням, погодженим прокурором прокуратури Пустомитівського району, в якому просить застосувати відносно підозрюваного гр. О. запобіжний захід у виді домашнього арешту терміном на 2 місяці; покласти на підозрюваного обов'язки перебувати до слідчого, судді та прокурора із встановленою періодичністю; не залишати житло, в якому він проживає, в період часу з 20 год. 00 хв. до 08 год. 00 хв.; повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання або місця роботи. 28.04.2015 року гр. О. повідомлено про підозру у вчиненні ним кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 289 КК України. Судом встановлено, що гр. О. не одружений, на утриманні неповнолітніх дітей не має та не має постійного місця праці. Разом з тим у матеріалах клопотання відсутні відомості, які стверджували б місце реєстрації підозрюваного. В судовому засіданні останній зазначив, що таке у нього відсутнє. Виключно зі слів гр. О. відомо, що останній проживає разом із бабою та дідом, однак на підтвердження зазначеного факту не надано жодного доказу.

Відповідно до ч. 3 ст. 196 КПК України, в ухвалі про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту

³⁷ Білоус О. В. Окремі питання застосування домашнього арешту у кримінальному провадженні / О. В. Білоус // Юридична наука. – 2014. – № 10. – С. 97–103 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2014_10_12

³⁸ Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 04.04.2013 р. № 511-550/0/4-13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/laws/show/v0511740-13>

зазначається точна адреса житла, яке підозрюваному, обвинуваченому забороняється залишати.

За встановлених обставин, беручи до уваги, що місця реєстрації та проживання підозрюваного не встановлено, слідчий суддя дійшов переконання, що у задоволенні клопотання треба відмовити³⁹.

Суд також обов'язково має визначити, в який саме період доби особі заборонено залишати зазначене в ухвалі житло. Цей період має бути досить конкретним (неприпустимою є невизначеність часових параметрів, наприклад, «у нічний час», «позаробочий час»). Бо, наприклад, ухвалою Апеляційного суду Запорізької області було скасовано рішення слідчого судді, оскільки останній у резолютивній частині ухвали не визначив проміжок часу, коли підозрюваному заборонено залишати житло⁴⁰.

³⁹ Ухвала Пустомитівського районного суду Львівської області від 29.04. 2015 року. Справа № 450/957/15-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/45023617>

⁴⁰ Фаринник В. І. Сутність та особливості застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту / В. І. Фаринник // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ . – 2015. – № 1. – С. 22.

§ 4. ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ

До переліку умов застосування домашнього арешту слід віднести такі:

- може застосовуватись лише в межах кримінального провадження;
- застосовується до конкретних суб'єктів: підозрюваного, обвинуваченого;
- за ступенем обмеження прав і законних інтересів має бути в кореляційному зв'язку з тяжкістю вчиненого злочину: застосування домашнього арешту лише у разі вчинення особою злочину, за який передбачено призначення покарання позбавлення волі;
- щодо особи може бути застосовано лише один запобіжний захід.

Перелік обов'язків, виконання яких покладається на особу у разі його застосування, законом не обмежується і визначається в кожному конкретному випадку.

Ст. 178 КПК України встановлює обставини, що враховуються під час обрання запобіжного заходу судом. Ці обставини виявляються у конкретному кримінальному провадженні, подаються стороною обвинувачення та (або) захисту й оцінюються слідчим суддею, судом щодо кожного підозрюваного, обвинуваченого, до якого застосовується запобіжний захід. Самі собою ці обставини, за відсутності положень щодо ризиків, які сформульовані у ст. 177 КПК України, не дають слідчому судді, суду права на застосування запобіжного заходу⁴¹.

Відповідно до ч. 2 ст. 177 КПК України, підставою застосування запобіжного заходу є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення.

⁴¹ Заходи забезпечення кримінального провадження: навч. посібник / О. В. Авраменко, Р. І. Благута, А. Я. Хитра. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – С. 45.

Існування обгрунтованої підозри передбачає наявність фактів чи свідчень, здатних переконати об'єктивного спостерігача в тому, що особа могла вчинити кримінальне правопорушення. КПК України передбачає тільки процесуальну процедуру доведення певних обставин, тобто тільки шляхом представлення суду доказів скоєння злочину повинна доводитись обгрунтованість підозри.

Такими доказами можуть бути протоколи огляду місця події, протоколи допиту свідків, протоколи допиту підозрюваного, показання свідків, документи, отримані слідчим під час проведення досудового розслідування⁴².

Вважається, що застосування запобіжних заходів можливе лише за наявності ризиків. Ризик же, зі свого боку, – це невизначена подія, яка, по суті, являє собою ймовірність отримання несприятливих для досудового слідства подій, окреслених у ч. 1 ст. 177 КПК:

1) переховуватися від органів досудового розслідування та (або) суду;

2) знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;

3) незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;

4) перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;

5) вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

З приводу загрози втечі ЄСПЛ вважає: якщо тяжкість покарання, якому може бути підданий підозрюваний чи обвинувачений, можна законно розглядати як таку, що може спонукати до втечі, – все одно така можливість жорстокого засудження є недостатня для виправдання тримання під вартою. Також загроза втечі не впливає з простої можливості для обвинуваченого перетнути кордон держави. Для того, щоб ця обставина мала реальний характер, потрібно

⁴² Іванов А. Докази при застосуванні запобіжних заходів / А. Іванов // Вісник Національної академії адвокатури України. – 2016. – № 9 (26). – С. 8–9.

доказувати присутність інших обставин, як-от: характеристики особи, її моральний облік, місце проживання, професія, прибуток, сімейні зв'язки, будь-які стосунки з іншою країною або наявність взаємин в іншому місці⁴³.

Фактичні дані, на підставі яких зроблено висновки про доцільність обрання запобіжного заходу, зокрема й домашнього арешту, мусять бути достовірними. Однак практика кримінальних проваджень засвідчує, що під час розслідування доволі рідко вдається отримати інформацію, яка прямо вказує, що обвинувачений має намір вчинити дії, окреслені в ст. 177 КПК України. У більшості випадків слідчому, прокурору доводиться обґрунтовувати своє рішення про обрання запобіжного заходу відомостями, які лише непрямо вказують на наміри підозрюваного. Зазвичай не складно зробити обґрунтоване припущення про те, що підозрюваний може переховуватися від органів досудового розслідування та суду, якщо він не має постійного місця проживання або після вчинення злочину певний час уже переховувався від правоохоронних органів. Розслідуючи кримінальне правопорушення, є ймовірність отримати інформацію про те, що підозрюваний або його родичі намагаються чинити тиск на учасників кримінального провадження з метою домогтися зміни свідчень у вигідному для себе руслі. Може бути також встановлено факт вчинення підозрюваним нового злочину в період розслідування або отримано відомості про те, що підозрюваний висловлював намір вчинити новий злочин. Однак найчастіше таких конкретних даних у слідчого немає, тому рішення про обрання запобіжного заходу та його вид на практиці викликає певні труднощі⁴⁴.

Відповідно до п. 10 Листа Вищого спеціалізованого суду України від 4 квітня 2013 року, слідчий суддя, суд, вирішуючи питання про обрання запобіжного заходу, крім наявності ризиків, зазначених у ст. 177 КПК України, на підставі наданих сторонами кримінального провадження матеріалів зобов'язаний оцінити

⁴³ Іванов А. Докази при застосуванні запобіжних заходів / А. Іванов // Вісник Національної академії адвокатури України. – 2016. – № 9 (26). – С. 11.

⁴⁴ Дідюк І. Л. Особливості обґрунтування підстав та умов обрання домашнього арешту / І. Л. Дідюк // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2013. – № 3 (спец. вип.). – С. 304.

в сукупності всі обставини, зокрема й відповідно до ст. 178 КПК України:

1) вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення. У такий спосіб встановленню підлягає обґрунтованість підозри органу досудового розслідування про вчинення кримінального правопорушення підозрюваним, обвинуваченим. Слід звернути увагу слідчого судді, суду на те, що, відповідно до положень ст. 198 КПК України, висловлені в ухвалі слідчого судді, суду за результатами розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу висновки щодо будь-яких обставин, які стосуються суті підозри, обвинувачення, не мають преюдиціального значення для суду під час судового розгляду або для слідчого чи прокурора під час цього або іншого кримінального провадження;

2) тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного, обвинуваченого винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується. Аналізується санкція норми кримінального закону, яка передбачає кримінальну відповідальність за вчинення злочину, щодо якого підозрюється чи обвинувачується особа. Ця вимога кореспондує з положенням про зарахування часу утримання під вартою, на домашньому арешті в строк позбавлення волі;

3) вік (неповнолітня особа, особа похилого віку) та стан здоров'я (наявність тяжких хвороб, інвалідності, нездатність самостійно пересуватися) підозрюваного, обвинуваченого. У цьому випадку враховується вік (чи є підозрювані, обвинувачені неповнолітніми особами чи особами похилого віку); стан здоров'я (наявність хронічних захворювань, перебування на стаціонарному (амбулаторному) лікуванні);

4) міцність соціальних зв'язків підозрюваного, обвинуваченого у місці його постійного проживання, зокрема наявність у нього родини й утриманців. Потрібно з'ясувати сімейний стан цієї особи, стан здоров'я членів його сім'ї, кількість і вік дітей, строк фактичного проживання у цій місцевості тощо;

5) наявність у підозрюваного, обвинуваченого постійного місця роботи або навчання. Необхідно з'ясувати наявність не лише роботи, а й різних засобів для існування, зокрема заняття

підприємницькою діяльністю, творчою, науковою – тобто такою, що приносить дохід, а також навчання, його форми тощо;

6) репутацію підозрюваного, обвинуваченого. З увагою на цю обставину слідчий суддя, суд зобов'язаний проаналізувати матеріали сторін кримінального провадження, об'єктивно оцінити надані характеристики підозрюваному, обвинуваченому з місця роботи, навчання, проживання; дані, що свідчать про перебування підозрюваного, обвинуваченого на обліку у наркологічному, психоневрологічному диспансері, тощо;

7) майновий стан підозрюваного, обвинуваченого. Слід встановити наявність належного цій особі нерухомого майна у місцевості проживання та інших місцевостях, транспортних засобів, грошових банківських вкладів, їхній розмір (якщо є відомості, надані стороною захисту);

8) наявність судимостей у підозрюваного, обвинуваченого. Враховуються незнята та непогашена судимість, а також обов'язково факт неповного відбування призначеного покарання чи невідбування призначеного покарання в разі звільнення від його відбування чи відстрочки від виконання;

9) дотримання підозрюваним, обвинуваченим умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше. Вказана обставина враховується під час зміни чи продовження застосування запобіжного заходу;

10) наявність повідомлення особі про підозру у вчиненні іншого кримінального правопорушення. Підлягає з'ясуванню факт повідомлення про підозру у вчиненні іншого злочину (злочинів) у кримінальному провадженні, що не було об'єднане з тим, у якому вирішується питання про застосування запобіжного заходу;

11) розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється (обвинувачується) особа, або розмір доходу, в отриманні якого внаслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється (обвинувачується) особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини. У злочинах із матеріальним складом, відповідно тих, якими заподіюється майнова шкода, а також у тих, які передбачають отримання доходів, установлюється факт заподіяння такої шкоди, її розмір, або ж розмір доходу, який одержала особа від учинення протиправних

злочинних дій, та доходів, які вона отримала в разі легалізації протиправної діяльності.

Слідчому судді, суду треба мати на увазі, що перелік обставин, які слід враховувати, вирішуючи питання про застосування запобіжного заходу, не є вичерпним та підлягає розширеному тлумаченню з огляду на фактичні обставини, встановлені у кримінальному провадженні⁴⁵. Наведемо приклад.

Слідчий СВ Золочівського РВ ГУМВС України у Львівській області за погодженням заступника прокурора Золочівського району Львівської області звернувся до суду з клопотанням про обрання гр. К., який підозрюється у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 289 КК України, запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, мотивуючи це тим, що останній може переховуватись від органів досудового розслідування, гр. К. вчинив злочин середньої важкості, за місцем проживання характеризується негативно, розлучений, ніде офіційно не працює, може незаконно впливати на потерпілого, свідків, та, зважаючи, що гр. К. перебуває на обліку у лікаря-нарколога Золочівської поліклініки Золочівської ЦРЛ з діагнозом «F-10.2» у зв'язку із алкогольною залежністю, може вчинити інші кримінальні правопорушення, обґрунтовано підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 289 ч. 1 КК України, що унеможливило застосування до підозрюваного більш м'якого запобіжного заходу, що свідчить про необхідність обрання як запобіжного заходу домашнього арешту.

Суд ухвалив застосування домашнього арешту до гр. К. з покладенням обов'язків: 1) цілодобово не залишати місце постійного проживання, а саме господарство, в якому він проживає, без дозволу слідчого, прокурора або суду; 2) носити електронний засіб контролю. Строк дії ухвали становить 2 місяці⁴⁶.

⁴⁵ Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 04.04.2013 р. № 511-550/0/4-13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0511740-13>

⁴⁶ Ухвала слідчого судді Золочівського районного суду від 09.06.2015 року. Справа № 445/1045/15-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/45144338>

Зважаючи на викладене, можна дійти висновку, що підставами для обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту є:

1) наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення (ч. 2 ст. 177 КПК України);

2) наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що особа може здійснити дії, передбачені ч. 1 ст. 177 КПК України;

3) доведення неможливості застосування більш м'якого запобіжного заходу (ч. 3 ст. 176 КПК України);

4) наявність фактичних даних, які вказують, що за вчинений злочин передбачено покарання у вигляді позбавлення волі (ч. 2 ст. 181 КПК України)⁴⁷.

⁴⁷ Безрукава А. Ф. Підстави обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту / А. Ф. Безрукава // Право і суспільство. – 2012. – № 4. – С. 195.

§ 5. ОБЧИСЛЕННЯ СТРОКУ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ, ПІДСТАВИ ДЛЯ ПРОДОВЖЕННЯ, ЗМІНИ ТА СКАСУВАННЯ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ

Строк домашнього арешту чітко встановлений у КПК України та не може перевищувати двох місяців. У разі необхідності строк тримання особи під домашнім арештом може бути продовжений за клопотанням прокурора в межах строку досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 199 КПК України. Сукупний строк тримання особи під домашнім арештом під час досудового розслідування не може перевищувати шести місяців.

Відповідно до КПК України, після спливу шестимісячного терміну ухвала про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту припиняє свою дію і запобіжний захід вважається скасованим.

5.1. Порядок обчислення строку

Процесуальний строк домашнього арешту – це час, у межах якого підозрюваний, обвинувачений, щодо якого ухвалою обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, зобов'язаний не залишати житло цілодобово або ж у певний період доби та виконувати покладені на нього обов'язки, передбачені КПК України.

Строк, який вказується в ухвалі про обрання домашнього арешту, має бути чітко визначеним та обчислюється у годинах, днях або місяцях (ч. 1 ст. 115 КПК України). Переведення величин, у яких обчислюються процесуальні строки (годин у дні, а днів у місяці), є неприпустимим.

Обчислення строків годинами визначається відповідно до правила *a momento ad momentum* (від моменту до моменту), а днями та місяцями – *a die ad diem* (від дня до дня).

Це означає, що при обчисленні строку годинами строк закінчується в останню хвилину останньої години (ч. 2 ст. 115 КПК України). Наприклад, якщо в ухвалі про обрання домашнього арешту вказано, що строк дії ухвали до 13 год. 00 хв. 3 листопада 2016 року, то саме в цей час спливе строк дії домашнього арешту.

Вважаємо, що після закінчення строку дії домашнього арешту виконавець ухвали повинен повідомити слідчого, прокурора – якщо запобіжний захід було обрано під час досудового розслідування, або ж слідчого суддю, суд – якщо обрано під час судового провадження, про закінчення виконання ухвали та зняття такої особи з обліку (Додаток К).

За загальним правилом, в разі обчислення строків днями та місяцями не береться уваги той день, від якого починається строк (ч. 5 ст. 115 КПК України). Однак, відповідно до ст. 205 КПК України, ухвала слідчого судді, суду щодо застосування запобіжного заходу підлягає негайному виконанню після її оголошення. Тому, наприклад, якщо 13 жовтня 2014 року судом обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту на строк **два місяці**, то строк дії ухвали закінчується 13 грудня 2014 року.

Або якщо 15 січня 2016 року судом обрано домашній арешт зі застосуванням електронного засобу контролю на **60 днів**, то спливає він 15 березня 2016 року включно.

У разі обчислення строків місяцями строк закінчується у відповідне число останнього місяця (ч. 4 ст. 115 КПК України). Цим «відповідним числом» за загальним правилом є число, з якого починається перебіг строку.

Проте існує виняток з цього правила, що обумовлено календарним порядком обчислення. Якщо закінчення строку, котрий обчислюється місяцями, припадає на той місяць, який не має відповідного числа, то строк закінчується в останній день цього місяця (ч. 4 ст. 115 КПК України).

Приміром, двомісячний строк домашнього арешту, перебіг якого почався 31 грудня 2016 р., спливає у лютому 2017 р. Але оскільки в лютому немає числа, що відповідає вказаному

числу грудня, то, згідно з викладеним правилом, строк минає 28 лютого⁴⁸.

У КПК України чітко не конкретизовано, чи треба виносити постанову (ухвалу) про припинення застосування заходу забезпечення кримінального провадження, чи після завершення його дії він вважається скасованим автоматично. На думку В. І. Фаринника, таке рішення має прийматися слідчим у кожному випадку завершення строку дії заходів забезпечення кримінального провадження⁴⁹.

Після спливу 2-місячного терміну домашній арешт можна:

- 1) продовжити (максимум до 6 місяців);
- 2) змінити (як на важчий, так і на легший запобіжний захід);
- 3) скасувати;
- 4) припинити.

5.2. Порядок продовження домашнього арешту

У разі направлення обвинувального акта до суду запобіжний захід щодо обвинуваченого є незмінним у межах строку, визначеного ухвалою слідчого судді під час досудового розслідування (для запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту та тримання під вартою). За правилами ч. 3 ст. 315 КПК України, суд, зважаючи на думку інших присутніх учасників підготовчого судового засідання, вирішує питання про обрання, доцільність зміни чи скасування заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема й запобіжного заходу, обраного обвинуваченому з урахуванням ризиків, визначених ст. 177 КПК України, та обставин кримінального провадження. За відсутності зазначених клопотань від сторін кримі-

⁴⁸ Кримінальний процес: підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туман та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. – Х.: Право, 2013. – С. 234–236.

⁴⁹ Фаринник В. І. Заходи забезпечення кримінального провадження у новому кримінальному-процесуальному законодавстві: сутність та класифікація / В. І. Фаринник // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – № 1. – С. 137.

нального провадження застосування заходів забезпечення кримінального провадження, обраних під час досудового розслідування, вважається продовженим (у межах строку, окресленого ухвалою слідчого судді під час досудового розслідування), а, відповідно, обраний запобіжний захід щодо обвинуваченої особи – незмінним. Суд продовжує застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою відповідно до порядку, визначеного Главою 18 КПК України, тобто у будь-якому разі суд зобов'язаний з'ясувати наявність і характер ризиків, які обґрунтовують доцільність і правомірність подальшого обмеження прав людини у кримінальному провадженні. Водночас про право вирішення судом самостійно питання щодо продовження запобіжного заходу, який має обмежений строк дії (домашній арешт, тримання під вартою), та порядок розгляду цього питання у ст. 315 КПК України не йдеться.

Незважаючи на те, що у ч. 6 ст. 9 КПК України визначено, що у випадках, коли положення КПК України не регулюють або неоднозначно регулюють питання кримінального провадження, застосовуються загальні засади кримінального провадження, застосування ст. 331 КПК України на стадії підготовчого провадження є помилковим. У ч. 3 ст. 315 КПК України вміщено норму, яка чітко регулює питання продовження запобіжних заходів у кримінальному провадженні, строк застосування яких не обмежений. Стосовно застосування домашнього арешту та тримання під вартою, що обмежені граничним терміном дії, враховуючи наявну практику Європейського суду з прав людини, яка поряд з визначеннями законних випадків тримання особи під вартою та процесуальних гарантій обрання і продовження застосування таких запобіжних заходів однозначно забороняє «автоматичне» продовження застосування тримання під вартою, то суд під час підготовчого судового засідання уповноважений поставити перед сторонами провадження питання щодо запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності відповідних клопотань сторін, оскільки: 1) суд на цій стадії процесу відповідає за дотримання розумних строків розгляду; 2) підстав для повернення обвинувального акта суд не встановив; 3) це зумовлено потребою досягнення завдань кримінального провадження. У будь-якому разі суд не вправі вирішувати зазначене питання без забезпечення належного порядку розгляду та мотивування прийнятого рішення. Наведемо приклад.

30 квітня 2014 року гр. Б. вручено повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України.

30 квітня 2014 року слідчим суддею Смілянського міськрайонного суду Черкаської області відносно гр. Б. обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

16 травня 2014 року апеляційним судом Черкаської області ухвалу слідчого судді Смілянського міськрайонного суду Черкаської області від 30 квітня 2014 року про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою відносно гр. Б скасовано та обрано гр. Б. запобіжний захід у вигляді домашнього арешту строком на 60 діб за місцем проживання, із заборонаю залишати помешкання з 21 години до 07 години доби.

16 липня 2014 року слідчим суддею Смілянського міськрайонного суду Черкаської області за зверненням гр. Б. змінено місце його перебування під домашнім арештом та обрано інше місце домашнього арешту. Рішення мотивовано необхідністю перебування гр. Б. за місцем проживання своєї матері для надання їй допомоги у зв'язку з хворобою.

25 липня 2014 року під час відвідання житла гр. Б. працівниками міліції, а також опитування осіб встановлено, що підозрюваний за місцем проживання не з'являється, його місце перебування є невідоме. Під час допиту як свідка його матері встановлено, що місце перебування сина їй не відоме, однак під час телефонної розмови з сином вона дізналась, що він перебуває в Донецькій області.

25 липня 2014 року постановою слідчого СВ Смілянського МВ УМВС України в Черкаській області С. І. Возного підозрюваного гр. Б. було оголошено в розшук.

19 вересня 2014 року після затримання гр. Б. слідчий СВ Смілянського МВ УМВС України в Черкаській області С. І. Возний звернувся до суду з клопотанням про застосування до гр. Б. запобіжного заходу у виді тримання під вартою.

20 вересня 2014 року до підозрюваного гр. Б. було обрано вказаний у клопотанні запобіжний захід у вигляді тримання під вартою строком на 60 днів, а саме до 18 листопада 2014 року, без визначення розміру застави.

Захисник гр. Б. подала апеляційну скаргу, у якій просить скасувати ухвалу слідчого судді та постановити нову, якою застосувати до гр. Б запобіжний захід у вигляді домашнього арешту.

Захисник указує, що зазначені в клопотанні слідчого обставини не відповідають дійсності з певних підстав. Відповідно до ухвали апеляційного суду Черкаської області від 16 травня 2014 року, 60 діб домашнього арешту закінчилися 15 липня 2014 року (оскільки в травні 31 день). Відповідно до ст. 203 КПК України, ухвала про застосування запобіжного заходу припиняє свою дію після закінчення строку дії ухвали про обрання запобіжного заходу, а тому ухвала слідчого судді Смілянського міськрайонного суду від 16 липня 2014 року про зміну місця перебування під домашнім арештом гр. Б та відповідне продовження строку домашнього арешту є такою, що винесена з порушенням норм КПК, адже фактично слідчий суддя повинен був знову застосувати запобіжний захід, тому що попередній вже втратив чинність.

Також, як і захисник, указує на те, що 15 липня 2014 року сплив визначений йому апеляційним судом строк запобіжного заходу у виді домашнього арешту, й після цієї дати він мав право вільно пересуватися та змінювати місце свого проживання чи перебування, адже строк цього запобіжного заходу не продовжувався.

В ухвалі апеляційного суду від 16 травня 2014 року було зазначено, що строк домашнього арешту обчислюється з моменту виконання ухвали органами міліції. У судовому засіданні слідчий Д. О. Кривцов підтвердив, що гр. Б був поставлений на облік як особа, котра перебуває під домашнім арештом, 17 травня 2014 року.

Отже, як слушно вказують захисник і підозрюваний, строк дії зазначеної ухвали апеляційного суду сплив 15–16 липня 2014 року. Жодних даних про продовження цього строку немає.

Тому на підставі ст. 203 КПК України з 16 липня 2014 року гр. Б під дією жодного запобіжного заходу не перебував, маючи можливість вільно пересуватися й обирати місце свого проживання чи перебування.

Це залишилося поза увагою слідчого судді місцевого суду не лише під час розгляду по суті клопотання про застосування запобіжного заходу у виді тримання під вартою стосовно гр. Б.,

але й під час вирішення 16 липня 2014 року клопотання гр. Б. про визначення йому іншого місця перебування під домашнім арештом через хворобу матері.

Колегія суддів ухвалила застосувати запобіжний захід у виді домашнього арешту до підозрюваного гр. Б. строком на шістьдесят днів, а саме до 09 грудня 2014 року включно, звільнивши його з-під варту в залі апеляційного суду; також заборонити гр. Б. залишати місце свого проживання з 20 год. до 07 год. кожної доби, окрім як з метою виконання обов'язків, покладених на нього цією ухвалою⁵⁰.

Здебільшого причиною продовження терміну домашнього арешту є неможливість закінчення досудового розслідування у 2-місячний термін через проведення необхідних слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, що займають великий об'єм часу (щодо багатоепізодних злочинів, коли злочин вчинено кількома співучасниками, при проведенні експертизи). Наведемо приклад.

28.03.2013 р. гр. Ф. вручено письмове повідомлення про підозру у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 307 КК України.

Ухвалою судді Залізничного районного суду м. Львова від 29.03.2013 року до гр. Ф. застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту. Дата закінчення дії ухвали – 29 травня 2013 року.

Постановою першого заступника прокурора Львівської області від 20.05.2013 р. строк досудового розслідування у кримінальному провадженні продовжено до трьох місяців.

Старший прокурор відділу нагляду управління правозахисної діяльності, протидії корупції та злочинності у сфері транспорту прокуратури Львівської області звернувся до слідчого судді з клопотанням про продовження строку запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, покликаючись на те, що оскільки необхідно дослідити та перевірити всі доводи підозрюваних, завершити підозрюваному гр. Ч. стаціонарну судово-психіатричну експертизу,

⁵⁰ Ухвала Апеляційного суду Черкаської області від 10 жовтня 2014 року. Справа № 703/5071/14-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41129259>

яка проводиться експертами Львівської обласної клінічної психіатричної лікарні, та провести інші слідчі та процесуальні дії, а також враховуючи те, що підозрювана гр. Ф. вчинила тяжкі злочини, за які законом передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на термін понад шість років, слідство дійшло висновку про наявність достатніх підстав вважати, що у цьому кримінальному провадженні існують ризики у тому, що підозрювана може переховуватись від органів досудового розслідування та суду, змінити місце проживання, вчинити інше кримінальне правопорушення, тому виникла необхідність у продовженні відносно підозрюваної запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, оскільки остання має на утриманні малолітню дитину і престарілу бабцю, постійне місце проживання, раніше не судима, вказала джерело придбання психотропної речовини та визнала вину повністю, активно сприяла органу розслідування у розкритті вчинених злочинів.

У зв'язку із тим, що гр. Ф. підозрюється у вчиненні тяжких злочинів, не працює, неодружена, що свідчить про те, що заявлений ризик не змінився, а також те, що для розкриття цього кримінального правопорушення потрібно дослідити значну кількість доказової інформації, завершити підозрюваному гр. Ч. стаціонарну судово-психіатричну експертизу, суд вважає, що слід надати згоду на продовження строку запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту до трьох місяців.

Домашній арешт також може бути продовжено у зв'язку з закінченням строку домашнього арешту у випадку, якщо обставини, зазначені під час обрання запобіжного заходу, продовжують існувати і досі, а судові провадження не закінчено. Зокрема, як-от далі.

25.03.2013 року до суду надійшли матеріали кримінального провадження з обвинувальним актом про обвинувачення гр. М. у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 296 КК України.

Ухвалою слідчого судді Червоноградського міського суду Львівської області від 14.03.2013 року гр. М. застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту.

У зв'язку з тим, що строк дії обраного запобіжного заходу – домашнього арешту – у гр. М. закінчився 14.05.2013 року, прокурор заявив клопотання про продовження запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту гр. М.

Заслухавши клопотання прокурора та думку всіх учасників судового розгляду, які не заперечили проти задоволення клопотання прокурора, суд вважає за доцільне обрати відносно обвинуваченого гр. М. запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, оскільки гр. М підозрюється у вчиненні середньої тяжкості злочину, судовий розгляд за яким не завершено⁵¹.

У клопотанні про продовження домашнього арешту обов'язково повинні бути наведені обставини, які свідчать про те, що заявлений ризик не зменшився або з'явилися нові ризики, які виправдовують застосування домашнього арешту. Окрім цього, у такому клопотанні можуть бути обґрунтовані причини покладення нових обов'язків, скасування попередніх, зміни часу перебування під домашнім арештом, або ж адреса проживання підозрюваного, обвинуваченого.

Неправильною є практика суду щодо винесення ухвали про продовження домашнього арешту з вказівкою на обчислення часу з дня закінчення дії попередньої ухвали, адже треба зважати, що в разі продовження домашнього арешту попередня ухвала втрачає свою силу, а термін запобіжного заходу обчислюється з часу постановлення нової ухвали. Такий підхід відповідає загальній zasadі законності кримінального провадження. От наприклад:

У провадженні Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області знаходиться затверджений обвинувальний акт у кримінальному провадженні за обвинуваченням гр. Т., у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 119 ч. 1 КК України. Ухвалою суду від 18.12.2014 р. обвинуваченому гр. Т. було продовжено запобіжний захід у вигляді домашнього арешту до 24 лютого 2015 року включно, на умовах, визначених в ухвалі суду від 24.10.2014 року. До теперішнього часу (05.02.2015 року) кримінальне провадження не розглянуто. Прокурор у судовому засіданні заявив клопотання про продовження строку запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту обвинуваченому гр. Т., мотивуючи це тим, що судовий розгляд кримінального провадження не буде

⁵¹ Ухвала Червоноградського міського суду Львівської області від 16 травня 2013 року. Справа № 459/1396/13-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32099986>

закінчений до 24.02.2015 р., коли спливає строк домашнього арешту, що на цей час не відпали ризики, які були встановлені під час обрання обвинуваченому запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту.

Суд ухвалив міру запобіжного заходу відносно обвинуваченого гр. Т. у вигляді домашнього арешту продовжити на 2 місяці, з 24.02.2015 р. по 24.04.2015 року включно, на умовах, визначених в ухвалі суду від 24.10.2014 року⁵².

Стосовно «автоматичного» продовження тримання під вартою у період від прийняття судом обвинувального акта та до призначення його до розгляду слід зазначити, що у зв'язку з появою рішення ЄСПЛ у справі «Чанєв проти України» від 9 жовтня 2014 року у цій ситуації якомога швидше мають бути внесені зміни до статті 315 КПК України для уникнення у майбутньому неоднозначного тлумачення та неоднакового застосування відповідних норм КПК України⁵³.

Аналогічно це стосується і застосування домашнього арешту, адже такий запобіжний захід обмежує права і свободи людини, тому продовжуватися автоматично не може.

Крім того, після спливу певного часу подальше існування обґрунтованої підозри перестає само по собі бути підставою для обмеження свободи, а суди зобов'язані обґрунтувати рішення про продовження обмеження свободи підозрюваної особи іншими підставами, які мають бути чітко вказані, тобто в жодному разі не допускати автоматичного продовження запобіжного заходу, про що неодноразово наголошував у своїх рішеннях ЄСПЛ⁵⁴.

⁵² Ухвала Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області від 5 лютого 2015 року. Справа № 320/9096/14-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42587082>

⁵³ Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання і захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні. – К., 2015. – С. 474–476.

⁵⁴ Ухвала Колегії суддів судової палати з розгляду кримінальних справ Апеляційного суду м. Києва від 18 січня 2016 року. Справа № 757/46717/15-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55250159>

5.3. Порядок зміни домашнього арешту на інший запобіжний захід

Запобіжний захід може бути змінено, якщо:

1) його обрано необґрунтовано чи незаконно, але є підстави для обрання іншого заходу;

2) суттєво змінилися обставини, що їх було взято до уваги при обранні запобіжного заходу (наприклад, змінилася кваліфікація кримінального правопорушення, стан здоров'я обвинуваченого)⁵⁵.

Скажімо, суд може обрати важчий запобіжний захід (тримання під вартою), як-от далі.

Зважаючи на те, що обвинувачений гр. Д., підозрюваний у вчиненні тяжких злочинів, порушив вимоги перебування під домашнім арештом і перебував у розшуку, згідно з ухвалою Івано-Франківського міського суду від 08.12.2015 року, то суд, приймаючи до уваги дані про особу обвинуваченого, вважає, що запобіжний захід гр. Д. у вигляді домашнього арешту слід змінити на тримання під вартою, оскільки інші (менш суворі) запобіжні заходи, передбачені ст. 176 КПК України, не можуть забезпечити виконання ним процесуальних обов'язків, що впливають із ч. 5 ст. 194 КПК України, зокрема, його належну поведінку. За наведених обставин запобіжний захід щодо гр. Д. у вигляді домашнього арешту, слід змінити на тримання під вартою⁵⁶.

До речі, суд може обрати і менш важкий (особисте зобов'язання, особиста порука) захід.

Як вбачається з матеріалів справи, обвинувачений гр. Ц. працює, має постійне місце реєстрації та проживання, за час розгляду справи вимог домашнього арешту не порушував.

З урахуванням викладеного суд вважає, що продовження дії запобіжного заходу, обраного щодо обвинуваченого гр. Ц. у виді

⁵⁵ Дрозд В. Г. Проблемні питання застосування домашнього арешту як виду запобіжного заходу / В. Г. Дрозд // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2014. – № 2. – С. 204.

⁵⁶ Ухвала Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 22.12.2015 року. Справа № 344/17610/15-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54877320>

домашнього арешту, не є доцільним з тих підстав, що на теперішній час заявлені ризики, враховані під час застосування запобіжного заходу – домашнього арешту, передбачені ст. 177 ч. 1 КПК України, змінилися – це не виправдовує тримання особи під домашнім арештом.

Крім того, у суду відсутні підстави вважати, що інші (мени суворі) запобіжні заходи, передбачені ст. 176 КПК України, не зможуть забезпечити виконання обвинуваченим процесуальних обов'язків, які випливають із ч. 5 ст. 194 КПК України, зокрема, перебувати за кожною вимогою до суду, та його належну поведінку.

За таких обставин суд вважає, що наявні підстави для зміни запобіжного заходу обвинуваченому гр. Ц із домашнього арешту на інший запобіжний захід, а саме на особисте зобов'язання.

Суд вважає, що прокурор не зміг довести суду виняткових обставин, які б виправдовували продовження дії запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту⁵⁷.

Також суд може змінити порядок виконання ухвали, строк заборони залишати житло, місце проживання. Про це далі.

Покладені судом обов'язки 02 серпня 2014 року є неефективними та не забезпечують належної процесуальної поведінки підозрюваного і не в змозі запобігти ризику, передбаченому п. 1 ч. 1 ст. 177 КПК України, тому слідчий суддя вважає, що підозрюваному гр. У слід змінити запобіжний захід із домашнього арешту у певний період доби на домашній арешт цілодобово і покласти на нього додатковий обов'язок, передбачений п. 3 ч. 5 ст. 194 КПК України, а саме повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та місця роботи⁵⁸.

На зміну запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або домашнього арешту можуть впливати і фактори обстановки у місцевості, де розглядається судове провадження. Ухвалою Артемівського міськрайонного суду Донецької області від 18.06.2014 року

⁵⁷ Ухвала Держинського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 28 січня 2016 року. Справа № 210/3824/14-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55289192>

⁵⁸ Ухвала Чортківського районного суду Тернопільської області від 03 вересня 2014 року. Справа № 608/2075/14-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52750360#>

*у провадженні по обвинуваченню Б.С. та інших у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 289 КК України, суд задовольнив клопотання Б.С. про зміну запобіжного заходу з домашнього арешту на особисте зобов'язання у зв'язку з тим, що на території м. Красноармійська періодично проводиться антитерористична операція, у зв'язку з чим може виникнути необхідність залишити місце проживання*⁵⁹.

Відповідно до п. 6 Розділу III Інструкції, у разі надходження повідомлення про виникнення загрози життю або здоров'ю підозрюваного, обвинуваченого, який знаходиться під домашнім арештом (пожежа, аварія, катастрофа природного або техногенного характеру, стихійне лихо тощо), або про його захворювання та поміщення на стаціонарне лікування до закладу охорони здоров'я начальник органу Національної поліції негайно організовує перевірку зазначених у повідомленні обставин.

Перевірка такого повідомлення проводиться у строк, що не перевищує 12 годин з моменту його надходження. Підтвердження інформація про неможливість подальшого перебування підозрюваного, обвинуваченого в зазначеному в ухвалі житлі надсилається слідчому або до суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження.

На нашу думку, після отримання інформації про неможливість виконання ухвали про застосування домашнього арешту – слідчий, прокурор повинні звернутися з клопотанням до суду про зміну умов виконання запобіжного заходу, або ж взагалі зміну самого запобіжного заходу.

Запобіжний захід може бути змінено через помилку, якої припустилися під час його обрання, або ж у разі зміни обставин, що були підставою для його застосування (наприклад, змінено кваліфікацію в обвинуваченні на статтю КК України, яка не передбачає позбавлення волі).

⁵⁹ Про судову практику застосування судами першої та апеляційної інстанцій процесуального законодавства щодо обрання, продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою: Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html

5.4. Порядок скасування домашнього арешту

Як і будь-який запобіжний захід, домашній арешт має певне цільове призначення. Його скасовують, якщо в його застосуванні немає вже потреби,

Скасування застосованого раніше запобіжного заходу відбувається, якщо провадження у справі триває, але застосування запобіжного заходу не зумовлено потребою досягнення мети, заради якої до нього вдавалися⁶⁰.

Домашній арешт припиняє свою дію після:

- 1 – закінчення строку дії ухвали про обрання запобіжного заходу;
- 2 – ухвалення виправдувального вироку;
- 3 – закриття кримінального провадження.

Відповідно до п.п. 4 п. 2 Розділу III Інструкції, слідчий або суд сповіщають орган Національної поліції, якому доручено здійснювати безпосередній контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого про зміну запобіжного заходу, ухвалення виправдувального вироку чи закриття кримінального провадження – невідкладно, але не пізніше 24 годин після отримання інформації про прийняте рішення.

⁶⁰ Кучинська О. П. Кримінальний процес України: навч. посібник / О. П. Кучинська, О. А. Кучинська; Академія адвокатури України. – К.: Прецедент, 2005. – С. 204.

§ 6. ОБОВ'ЯЗКИ, ЩО ПОКЛАДАЮТЬСЯ НА ПІДОЗРЮВАНОВОГО, ОБВИНУВАЧЕНОГО УХВАЛОЮ ПРО ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ

Відповідно до ч. 5 ст. 194 КПК України, слідчий суддя, суд застосовує відповідний запобіжний захід, зобов'язує підозрюваного, обвинуваченого перебувати за кожною вимогою до суду або до іншого визначеного органу державної влади, а також виконувати один або кілька обов'язків, необхідність покладення яких була доведена прокурором, а саме: перебувати до визначеної службової особи із встановленою періодичністю; не відлучатися із населеного пункту, в якому він зареєстрований, проживає чи перебуває, без дозволу слідчого, прокурора або суду; повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та (або) місця роботи; утримуватися від спілкування з будь-якою особою з-поміж визначених слідчим суддею, судом, або спілкуватися з нею із дотриманням умов, встановлених слідчим суддею, судом; не відвідувати місця, визначені слідчим суддею або судом; пройти курс лікування від наркотичної або алкогольної залежності; докласти зусиль до пошуку роботи або до навчання; здати на зберігання до відповідних органів державної влади свій паспорт (паспорти) для виїзду за кордон, інші документи, що дають право на виїзд з України і в'їзд в Україну; носити електронний засіб контролю⁶¹.

Отже, прокурор може обґрунтувати необхідність, а суд ухвалити виконання одного або кількох обов'язків, проте на практиці під час застосування цих обов'язків виникають або ж можуть виникати проблеми з їх виконанням.

⁶¹ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

Наприклад, **«не відлучатися із населеного пункту, в якому він зареєстрований, проживає чи перебуває, без дозволу слідчого, прокурора або суду»** означає: якщо до особи обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту з заборонаю залишати житло цілодобово, то в принципі особа не може відлучатися з місця проживання, зазначеного в ухвалі слідчого судді, суду, проте виникають життєві ситуації (смерть близької людини, хвороба або травма, що потребує виїзду до іншого міста), тоді особа може звернутись до слідчого, прокурора, суду для отримання дозволу. Ні у КПК України, ні в інших нормативних актах не регламентовано порядок отримання такого дозволу, його форму та основні реквізити. Вважаємо, це питання потребує законодавчого врегулювання.

Щодо наступного обов'язку **«повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та/або місця роботи»**, то в силу різних життєвих обставин, як-от продажу квартири, розлучення з чоловіком чи дружиною, через певне стихійне явище, яке унеможлиблює проживання за попереднім місцем, особа може змінити своє проживання, проте тоді вона зобов'язана повідомити про це відповідну установу. Ось наприклад.

У провадженні Залізничного районного суду м. Львова перебуває обвинувальний акт у кримінальному провадженні № 12015140030000685 по обвинуваченню гр. М. у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 307, ч. 2 ст. 307 КК України.

Ухвалою Залізничного районного суду м. Львова від 30.03.2016 року обвинуваченому гр. М. змінено запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на домашній арешт та покладено обов'язки прибувати до суду за першою вимогою, не залишати місце постійного проживання – квартиру № 913 на вул. Вагонна, 20, у м. Львові цілодобово та носити електронний засіб контролю.

08.04.2016 року захисник обвинуваченого подав клопотання, в якому просить змінити адресу та час перебування гр. М. під домашнім арештом, посиляючись на те, що за час перебування під вартою житло гр. М. за адресою, вказаною в ухвалі суду, в якому він раніше проживав та був зареєстрований, відчужене близьким родичем, а на цей час він має можливість проживати в квартирі № 9 на вул. Яворницького, 5, у м. Львові. Крім цього, після звільнен-

ня з-під варту у гр. М. з'явилася можливість працевлаштуватись, що унеможливило цілодобове перебування його під домашнім арештом, а тому просить змінити цілодобове перебування під домашнім арештом на заборону обвинуваченому залишати житло в нічний час доби – з 20.00 год. до 07.00 год.

Прокурор проти задоволення клопотання в частині зміни місця перебування обвинуваченого під домашнім арештом не заперечив, зазначивши, що повідомлені стороною захисту обставини неможливості проживання гр. М. в квартирі № 913 на вул. Вагонна, 20, у м. Львові перевірені і відповідають дійсності, а щодо зміни обвинуваченому цілодобового домашнього арешту на заборону залишати житло у нічний час заперечує, покликаючись на безпідставність клопотання у цій частині.

З огляду на зазначене, обвинуваченому слід змінити місце перебування під домашнім арештом – із квартири № 913 на вул. Вагонна, 20, у м. Львові на квартиру № 9 на вул. Яворницького, 5, у м. Львові.

Одночасно в задоволенні клопотання в частині зміни часу перебування обвинуваченого гр. М. під домашнім арештом з цілодобового на домашній арешт в певний період доби слід відмовити, оскільки стороною захисту не надано жодних доказів на підтвердження того, що обвинувачений офіційно працевлаштувався, і якщо так, то режиму роботи за місцем праці⁶².

Порядок повідомлення слідчого, прокурора, суду не передбачено в жодному нормативно-правовому акті, а без такого повідомлення і зміни попередньої ухвали вважатиметься, що особа не виконує обов'язків, покладених на неї ухвалою про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту. А. М. Скрябін вважає: «Якщо уявити, що особа, яка знаходиться під домашнім арештом у орендованому житлі, перестає вносити орендні платежі або по якій-небудь іншій причині втрачає право користування таким житлом чи хоче змінити житло, то не зовсім зрозуміло, в якому саме порядку вносити зміни в ухвалу суду про застосування запобіжного заходу, беручи до уваги той факт, що ст.ст. 200, 201

⁶² Ухвала Залізничного районного суду м. Львова від 15 квітня 2016 року. Справа № 462/7124/15-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57268329>

КПК України передбачено тільки зміна виду запобіжного заходу або способу його виконання»⁶³.

Отож у разі виникнення таких ситуацій підозрюваний, обвинувачений, щодо якого обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, чи його захисник зобов'язаний звернутися з клопотанням до слідчого, прокурора, суду про зміну адреси, за якою проводиться домашній арешт, з наданням обґрунтованого пояснення та підтверджуючих документів щодо права проживання за іншою адресою; суд, своєю чергою, відповідно до п. 1 ст. 467 КПК України, «має право скасувати вирок чи ухвалу і ухвалити новий вирок чи постановити ухвалу або залишити заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами без задоволення. При ухваленні нового судового рішення суд користується повноваженнями суду відповідної інстанції»⁶⁴.

У разі зміни місця роботи підозрюваний, обвинувачений, щодо якого обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, також зобов'язаний повідомляти слідчого, прокурора чи суд, особливо в тому випадку, коли змінюється і робочий графік цієї особи, що може призвести до потреби у зміні періоду заборони залишати житло, визначеного ухвалою. В такому разі підозрюваному, обвинуваченому необхідно подати документи, що підтверджують його нове місце роботи (наказ про призначення на роботу чи договір, посадову інструкцію), та клопотання про зміну обмежень, передбачених ухвалою, до суду, який виніс її.

Старший слідчий слідчого відділу прокуратури Львівської області звернувся до суду з клопотанням у кримінальному провадженні за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України, погодженим прокурором відділу процесуального керівництва у кримінальних провадженнях прокуратури Львівської області, про продовження строку запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту підозрюваному гр. Н.

⁶³ Скрябін А. М. Обрання запобіжного заходу: правила гри за новим Кримінальним процесуальним кодексом України / А. М. Скрябін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://advokat-dnepropetrovsk.com/news/62-2012-11-28-15-50-50>

⁶⁴ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

З урахуванням викладених ризиків та особи підозрюваного гр. Н., обставин вчинення ним злочинних дій, а також того, що заявлені ризики не змінилися, слідчий суддя доходить висновку про необхідність продовження підозрюваному гр. Н. строку домашнього арешту, оскільки більш м'які запобіжні заходи не здатні запобігти проголошеним ризикам з огляду на тяжкість висунутої підозри.

Зважаючи на все викладене, а також на те, що підозрюваний гр. Н., перебуваючи на волі, може незаконними засобами впливати на свідків, протиправно перешкоджати кримінальному провадженню, зокрема, негативно впливати на хід досудового розслідування, перешкоджати встановленню істини у справі, узгоджувати свої показання з показаннями інших осіб, які визнані свідками у справі, надавати цим особам поради з врахуванням відомих їй обставин справи, схилити їх до дачі завідомо неправдивих показань у ході досудового розслідування з метою створення собі алібі щодо його непричетності до вчинення інкримінованого йому правопорушення, тим самим перешкоджаючи кримінальному провадженню та вчиняючи інші кримінальні правопорушення, а тому слідчий суддя доходить висновку, що клопотання підлягає задоволенню.

Водночас, з уваги на особу підозрюваного, який проживає в районі, має на утриманні трьох малолітніх дітей, яких довозить до шкільних установ, його робота пов'язана з пересуванням у межах області, відтак, є достатні підстави змінити години встановленого домашнього арешту з 24.00 до 6.00 год. з метою забезпечення створення нормальних життєвих соціальних зв'язків гр. Н.⁶⁵.

Обов'язок «утримуватися від спілкування з будь-якою особою, визначеною слідчим суддею, судом, або спілкуватися з нею із дотриманням умов, визначених слідчим суддею, судом», накладається для недопущення ризику, передбаченого ч. 3 ст. 177 КПК України, а саме незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста

⁶⁵ Ухвала Галицького районного суду м. Львова від 25.05.2016 року. Справа № 461/2920/15-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58178280>

у цьому ж кримінальному провадженні. Під час встановлення цього обов'язку слід звертати увагу на те, з ким та поруч кого проживає особа, щодо якої застосовується домашній арешт, адже це можуть бути потерпілі, свідки або інший підозрюваний чи обвинувачений, окрім того, з ним можуть проживати особи, які раніше притягувались до адміністративної чи кримінальної відповідальності, або інший підобліковий елемент, котрий може спонукати до порушення ще одного з ризиків, передбачених п. 5 ст. 177 КПК України, а саме вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується. За таких умов доцільно встановити осіб, які прописані та фактично проживають за адресою підозрюваного, обвинуваченого, щодо якого обирається запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, не тільки за допомогою довідки з житлово-експлуатаційної організації, але й опитати сусідів, родичів, а також обов'язково осіб, які є власниками квартири чи проживають за цією адресою. Наведемо приклад.

На розгляді Шевченківського районного суду м. Львова знаходиться кримінальне провадження про обвинувачення гр. Д у вчиненні злочинів, передбачених ч. 4 ст. 190, ч. 3 ст. 28, ч. 2 ст. 358, ч. 3 ст. 28, ч. 3 ст. 358, ч. 2 ст. 358, ч. 3 ст. 358 КК України.

Згідно з обвинувальним актом, гр. Д. обвинувачується у заволодінні чужим майном шляхом обману та зловживання довірою (шахрайство), вчиненому в особливо великих розмірах, повторно, організованою групою, в повторному підробленні в складі організованої групи іншого документа, який видається та посвідчується підприємством, установою, організацією чи іншою особою, котра має право видавати та посвідчувати такі документи, і який надає права, з метою використання іншою особою, у використанні в складі організованої групи підробленого документа, а також у повторному підробленні іншого документа, який видається чи посвідчується громадянином, підприємцем, котрий має право видавати та посвідчувати такі документи, і який надає права, з метою використання, та у використанні завідомо підробленого документа.

Обвинуваченого гр. Д. зобов'язано: з'являтися в судові засідання у цьому кримінальному провадженні; не залишати місце

свого проживання; заборонити обвинуваченому гр. Д. спілкуватись у будь-якій формі зі свідками в цьому кримінальному провадженні та особами, які підозрюються чи були засуджені по інкримінованих йому епізодах кримінальних правопорушень⁶⁶.

«Не відвідувати місця, визначені слідчим суддею або судом» передбачає заборону перебувати у розважальних закладах, публічних місцях і місцях реалізації чи (та) вживання спиртних напоїв для унеможливлення вчинення ще одного злочину або продовження вчинення попереднього. Ось приклад.

Прокурором заявлено клопотання про продовження обвинуваченому у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 294 КК України, гр. Я. терміну запобіжного заходу – домашнього арешту – з погляду на збереження ризиків, відповідно до яких обвинуваченому було обрано запобіжний захід.

Гр. Я. просив визначити міру запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту не цілодобово, а з наданням часу для вільного пересування з метою проходження медичного обстеження.

Суд ухвалив: обрати гр. Я. як запобіжний захід домашній арешт зі застосуванням електронного засобу контролю на період з 22.00 год. до 07.00 год. ранку наступної доби на 60 днів, тобто до 15 березня 2016 р. включно. Покласти на гр. Я. 06.12.1995 року обмеження та зобов'язання у визначений в період доби перебувати за місцем реєстрації; перебувати за кожною вимогою суду, не відлучатися з населеного пункту, в якому він зареєстрований, без дозволу суду; повідомляти суд про зміну місця проживання, не відвідувати місця проведення несанкціонованих мітингів, носити засіб електронного контролю⁶⁷.

У разі накладення обов'язку **«пройти курс лікування від наркотичної або алкогольної залежності»** суд повинен враховувати те, що це лікування проводять у спеціалізованому медичному закладі, таким чином місцем тимчасового проживання буде саме

⁶⁶ Ухвала Шевченківського районного суду м. Львова від 16 травня 2014 року. Справа № 466/2119/13-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39700442>

⁶⁷ Ухвала Київського районного суду м. Харкова від 15 січня 2016 року. Справа № 640/8933/14-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54999272#>

така установа, що повинно обов'язково бути зазначено в ухвалі. Як-от далі.

29.01.2014 р. ухвалою слідчого судді Шепетівського міськрайонного суду Хмельницької області щодо гр. Р., який обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК України, застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, що продовжувався та строк дії якого закінчився 29.04.2014 р. і на цей час вважається скасованим. У судовому засіданні прокурор заявив клопотання про обрання обвинуваченому гр. Р. запобіжного заходу – тримання під вартою, оскільки існують ризики, визначені ст. 177 КПК України.

Ухвалою судді Шепетівського міськрайонного суду Хмельницької області від 29.04.2014р. призначено підготовче судове засідання у цьому кримінальному провадженні на 05.05.2014р. о 13 год.

Однак 05.05.2014 р. обвинувачений гр. Р. у підготовче судове засідання не прибув, хоча про час та місце його проведення був повідомлений належним чином.

Ухвалою Шепетівського міськрайонного суду Хмельницької області від 08.05.2014р. був призначений судовий розгляд кримінального провадження на 15.05.2014р. о 09 год. 30 хв.

15.05.2014р. о 09 год. 30 хв. у судове засідання прибули прокурор, потерпіла, захисник, обвинувачений та свідки.

Тимчасом обвинувачений гр. Р. прибув у судове засідання у стані алкогольного сп'яніння, що підтверджується протоколом медичного обстеження для встановлення стану сп'яніння від 15.05.2014 р.

Така поведінка обвинуваченого гр. Р. свідчить про те, що він намагається перешкодити кримінальному провадженню у спосіб доведення себе до стану алкогольного сп'яніння, що в подальшому унеможливить розгляд справи у розумні строки.

Гр. Р. обвинувачується у вчиненні тяжкого злочину, перебуває на обліку в лікаря-нарколога з діагнозом «хронічний алкоголізм», не працює, не має стабільних соціальних зв'язків, зокрема сім'ї та доходу.

Крім того, ухвалою слідчого судді Шепетівського міськрайонного суду Хмельницької області від 29.01.2014 р. щодо гр. Р. застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту та покладено обов'язок пройти курс лікування від алкогольної

залежності в медичній установі. Гр. Р. був попереджений, що у разі невиконання такого зобов'язання до нього може бути застосовано більш жорсткий запобіжний захід. Однак гр. Р. курс лікування від алкогольної залежності не пройшов, ба більше, з цього приводу до медичного закладу він не звертався, продовжує вживати алкогольні напої, що свідчить про те, що запобіжний захід у вигляді домашнього арешту не забезпечив виконання обвинуваченим покладених на нього обов'язків.

Враховуючи викладене, а також тяжкість покарання, яке загрожує гр. Р. в разі визнання його винним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК України, у виді позбавлення волі на строк від 7 до 10 років, для запобігання ризиків, які зазначені в клопотанні прокурора та доведені ним у судовому засіданні, з метою забезпечення дієвості кримінального провадження та процесуальної поведінки обвинуваченого, клопотання прокурора слід задовольнити, обрати обвинуваченому гр. Р. запобіжний захід у виді тримання під вартою. Підстав для застосування щодо обвинуваченого більш м'якого запобіжного заходу, ніж тримання під вартою, немає.

Суд ухвалив застосувати до гр. Р. запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Строк дії ухвали лічити з 16 травня 2014 року по 13 липня 2014 року включно⁶⁸.

«Докласти зусиль до пошуку роботи або до навчання» є доволі абстрактним формулюванням обов'язку, адже законодавець не зобов'язує особу працювати чи навчатись. Для цього достатньо стати на облік як безробітний до Державної служби зайнятості та отримати довідку про перебування на обліку, чи бути зарахованим до навчального закладу і взяти довідку з місця навчання, проте особа може відмовлятися від кожної вакансії або ж не відвідувати заняття і все одно виконувати обов'язок, що, відповідно, не є підтвердженням того факту, що особа стала на шлях виправлення. Розберемо приклад.

На розгляді місцевого суду знаходяться матеріали кримінального провадження про обвинувачення гр. В. у вчиненні кримі-

⁶⁸ Ухвала Шепетівського міськрайонного суду Хмельницької області від 16 травня 2014 року. Справа 688/1678/14-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38845743>

нальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 307, ч. 2 ст. 310 КК України, – 15.08.2014 року закінчився строк обраного запобіжного заходу – домашнього арешту, що був установлений судом відповідно до ухвали від 16.06.2014 року.

Вислухавши сторони з цього приводу, суд дійшов висновку про необхідність обрати аналогічний запобіжний захід щодо обвинуваченого гр. В. із покладенням на нього певних обов'язків, виходячи з наступного.

Сторона обвинувачення прокурор вважав за доцільне залишити такий самий запобіжний захід із покладанням на нього визначених раніше обов'язків; захисник-адвокат та його підзахисний просили суд обрати запобіжний захід у вигляді особистого зобов'язання, оскільки обвинуваченим не порушувались покладені на нього обов'язки за ухвалою від 16.06.2014 р.

Згідно з ухвалою суду від 16 червня 2014 року, щодо гр. В. змінено запобіжний захід тримання під вартою та застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту на строк два місяці з покладенням обов'язків не відлучатися із м. Самбора Львівської області без дозволу суду; повідомляти суд про зміну свого місця проживання та (або) місця роботи; носити електронний засіб контролю; зобов'язано особу докласти зусиль до пошуку роботи і заборонено залишати житло у період доби із 22.00 год. до 06.00 год.

Як встановлено в судовому засіданні, обвинувачений гр. В. не порушив покладених обов'язків, однак не навів суду аргументів про докладання зусиль до пошуку роботи, окрім того, що повідомив про його облік у Самбірському центрі зайнятості та тимчасові неофіційні заробітки, ствердив, що має намір поступати на навчання у Погірцівський технікум і здобувати там спеціальність.

Тому суд дійшов висновку про необхідність застосувати до особи обвинуваченого раніше обраний запобіжний захід у вигляді домашнього арешту з покладенням на нього низки аналогічних обов'язків, окрім носити електронний засіб контролю. Обрати щодо гр. В., – обвинуваченого у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 307, ч. 2 ст. 310 КК України, – запобіжний захід у вигляді домашнього арешту на строк два місяці.

Зобов'язати гр. В. не відлучатися із м. Самбора Львівської області без дозволу суду; повідомляти суд про зміну свого місця проживання та (або) місця роботи, навчання; докласти зусиль

до пошуку роботи і заборонити залишати житло у період доби із 22.00 год. до 06.00 год.⁶⁹.

«Здати на зберігання до відповідних органів державної влади свій паспорт (паспорти) для виїзду за кордон, інші документи, що дають право на виїзд з України і в'їзд в Україну». Для того щоб зрозуміти порядок реалізації вимоги, треба звернутись до ст. 6 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», де вказано: «Громадянинові України може бути тимчасово відмовлено у виїзді за кордон у випадках: ...3) стосовно нього у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством, застосовано запобіжний захід, за умовами якого йому заборонено виїжджати за кордон до закінчення кримінального провадження або скасування відповідних обмежень... Тимчасове затримання або вилучення паспорта у таких випадках здійснюється судом, органами прокуратури, Національної поліції, Служби безпеки, Державної прикордонної служби України, військовими комісаріатами, уповноваженими на те посадовими особами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері громадянства, та консульською службою України.

Документами, що дають право громадянину України на виїзд з України і в'їзд в Україну, є:

- паспорт громадянина України для виїзду за кордон;
- дипломатичний паспорт України;
- службовий паспорт України;
- посвідчення особи моряка;
- посвідчення члена екіпажу;
- посвідчення особи на повернення в Україну (дає право на в'їзд в Україну)⁷⁰.

У передбачених міжнародними договорами України випадках замість документів, зазначених у частині першій цієї статті, для виїзду з України і в'їзду в Україну можуть використовуватися інші документи.

⁶⁹ Ухвала Самбірського міськрайонного суду м. Львова від 18 серпня 2014 року. Справа № 452/3559/13-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40181815#>

⁷⁰ Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3857-12>

§ 7. ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ КОНТРОЛЮ

Відповідно до статті 195 КПК України, слідчим на підставі ухвали слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, якою на останнього покладено відповідний обов'язок, чи працівниками органу Національної поліції на підставі ухвали слідчого судді, суду, якою щодо підозрюваного, обвинуваченого обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, до підозрюваного, обвинуваченого може застосовуватися електронний засіб контролю (далі – ЕЗК). Правовою основою застосування слідчими та працівниками органів внутрішніх справ ЕЗК до підозрюваного, обвинуваченого є Конституція України, КПК України, Закон України «Про Національну поліцію», а також Положення про порядок застосування електронних засобів контролю (далі – Положення)⁷¹.

ЕЗК, відповідно до ч. 2 ст. 195 КПК України, застосовуються:

1) слідчим на підставі ухвали слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, якою на останнього покладено відповідний обов'язок;

2) працівниками органу Національної поліції на підставі ухвали слідчого судді, суду, якою щодо підозрюваного, обвинуваченого обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту.

Отримавши ухвалу слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, якою на підозрюваного, обвинуваченого покладено зобов'язання носити ЕЗК, слідчий або співробітник оперативного підрозділу за його доручен-

⁷¹ Положення про порядок застосування електронних засобів контролю: Наказ МВС України 09.08.2012 р. № 696 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1503-12>

ням зобов'язаний негайно передати таку ухвалу для виконання до уповноваженого підрозділу за місцем реєстрації або проживання підозрюваного, обвинуваченого.

Представник уповноваженого підрозділу повинен зареєструвати таку ухвалу, про що письмово повідомити слідчого суддю, суд, що її виніс.

У призначений час слідчий або співробітник оперативного підрозділу за його дорученням зобов'язаний прибути до уповноваженого підрозділу, де за участю представника органу внутрішніх справ під підпис оголошує підозрюваному, обвинуваченому ухвалу слідчого судді, суду, а також про застосування ЕЗК, правила користування пристроєм, техніку безпеки поводження з ним та наслідки його зняття або неправомірного втручання в його роботу з метою ухилення від контролю, що оформлюється протоколом про оголошення підозрюваному, обвинуваченому ухвали слідчого судді, суду щодо застосування запобіжного заходу та вручення її копії та протоколу про роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому правил користування електронними засобами контролю.

Протокол складається в 3 примірниках (1-й залишається у слідчого, 2-й надається представнику уповноваженого підрозділу, який брав участь у слідчій дії, 3-й надається особі, щодо якої обрано застосування ЕЗК).

Про встановлення ЕЗК уповноважений підрозділ негайно письмово повідомляє слідчого суддю або суд, що виніс ухвалу про застосування запобіжного заходу.

На виконання ухвали слідчого судді, суду працівник органу Національної поліції:

– негайно знайомить підозрюваного, обвинуваченого з ухвалою слідчого судді, суду та вручає йому копію ухвали про застосування стосовно нього запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту; роз'яснює підозрюваному, обвинуваченому сутність запобіжного заходу, обмеження, які визначені в ухвалі; складає протокол оголошення підозрюваному, обвинуваченому ухвали слідчого судді, суду щодо застосування запобіжного заходу та вручення її копії;

– роз'яснює підозрюваному, обвинуваченому вимоги, які пов'язані зі застосуванням ЕЗК, що визначені в ухвалі слідчого судді, суду; роз'яснює йому також, що його відмова від носіння

ЕЗК, умисне зняття, пошкодження або інше втручання в роботу ЕЗК з метою ухилення від контролю є невиконанням обов'язків, покладених на нього судом при обранні запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, і тягне за собою наслідки, передбачені статтею 179 КПК України; складає протокол про роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України;

- за участю представника уповноваженого підрозділу, якому працівник органу внутрішніх справ вручає копію ухвали слідчого судді, суду, роз'яснює підозрюваному, обвинуваченому правила користування ЕЗК, техніку безпеки поводження з ним; складає протокол про роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому правил користування ЕЗК;

- може бути присутнім під час закріплення на тілі підозрюваного, обвинуваченого електронного браслета або персонального трекера та приведення їх у дію;

- про закріплення на тілі підозрюваного, обвинуваченого електронного браслета або персонального трекера негайно повідомляє слідчого, прокурора, слідчого суддю, суд;

- співпрацює з уповноваженим підрозділом з приводу виконання підозрюваним, обвинуваченим обов'язків, покладених на нього ухвалою слідчого судді, суду;

- має право з'являтися в житло підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, вимагати надати усні чи письмові пояснення з питань, пов'язаних із виконанням покладених на нього зобов'язань, у тому числі використання ЕЗК;

- про поведінку підозрюваного, обвинуваченого, а також порушення цією особою зобов'язань, зазначених в ухвалі, негайно інформує слідчого, прокурора та суд.

Представник уповноваженого підрозділу після отримання копії ухвали слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, або у вигляді домашнього арешту, якою на підозрюваного, обвинуваченого покладено зобов'язання носити ЕЗК:

- реєструє особу, яка зобов'язана носити ЕЗК: вносить відомості до журналу обліку осіб, до яких застосовують ЕЗК;

- закріплює на тілі підозрюваного або обвинуваченого електронний браслет чи персональний трекер та перевіряє його функціональну справність;

- налаштовує електронний браслет з використанням мобільного пульта моніторингу;

- відповідно до виду та змісту зобов'язань, покладених на особу ухвалою, встановлює: стаціонарний пульт моніторингу, ретранслятор чи мобільний контрольний пристрій або персональний трекер, який уможливило відстеження її місцезнаходження за допомогою глобальних навігаційних супутникових систем GPS/ГЛОНАСС (Глобальна навігаційна супутникова система);

- інструктує підозрюваного, обвинуваченого щодо користування окремими елементами ЕЗК;

- вручає під особистий підпис підозрюваному, обвинуваченому пам'ятку з експлуатації ЕЗК;

- після закріплення на тілі підозрюваного, обвинуваченого електронного браслета або персонального трекера та встановлення належного обладнання пересвідчується, що його застосування не порушуватиме нормального укладу життя особи, не спричинятиме значних незручностей під час його носіння, не становитиме небезпеки для її життя та здоров'я;

- складає довідку-реєстратор, у якій обов'язково вказує: номер кримінального провадження; серійний номер пристрою, модель; особу, до якої застосовано ЕЗК (підозрюваного, обвинуваченого); прізвище, ім'я, по батькові представника, що встановив ЕЗК; місце проживання підозрюваного, обвинуваченого (місцезнаходження роботи, навчання); копію довідки-реєстратора надає слідчому чи працівнику органу внутрішніх справ.

Слідчий, працівник органу внутрішніх справ під час застосування до підозрюваного, обвинуваченого ЕЗК має право:

- вимагати від підозрюваного, обвинуваченого, який порушує правила та порядок носіння електронного браслета або персонального трекера, припинення дій, що перешкоджають здійсненню його зобов'язань;

- вносити на місці усне попередження особам, які допустили порушення щодо порядку носіння електронного браслета або персонального трекера, а працівники органів внутрішніх справ –

з метою контролю за поведінкою особи, яка перебуває під домашнім арештом, з'являтися в житло цієї особи, вимагати надання усних чи письмових пояснень з питань, пов'язаних з виконанням покладених на неї зобов'язань;

– повідомити підозрюваному, обвинуваченому, що в разі невиконання покладених на нього обов'язків до нього може бути застосований більш жорсткий запобіжний захід і на нього може бути накладено грошове стягнення в розмірі від 0,25 відсотків мінімальної заробітної плати до 2 розмірів мінімальної заробітної плати.

У разі, якщо в органі Національної поліції, до якого прийшла ухвала слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного, обвинуваченого домашнього арешту з обов'язком носити електронний засіб контролю, працівники поміліції діють за таким порядком: ухвалу слідчого судді, суду разом із супровідним листом працівник Національної поліції невідкладно надсилає факсимільним зв'язком до органу Національної поліції, де встановлено стаціонарний пульт моніторингу (відповідно до зони обслуговування). У супровідному листі викладається клопотання до керівника Національної поліції про надання дозволу на отримання в черговій частині ЕЗК та зазначаються пропозиції з приводу застосування обмежень дій підозрюваного, обвинуваченого. Копія ухвали слідчого судді, суду, завірена начальником органу Національної поліції, направляється поштою або вручно. З інспектором-черговим узгоджується час застосування ЕЗК (постановки на облік підозрюваного, обвинуваченого, видачі електронних браслетів). Працівник направляє заявку (службову телеграму) до ГУНП (УНП) про потребу активації електронного браслета. У телефонному режимі уточнюється порядок здійснення активації. Далі співробітник викликає підозрюваного, обвинуваченого до органу Національної поліції, де під підпис оголошує йому ухвалу слідчого судді, суду, й оформлює протокол про оголошення підозрюваному, обвинуваченому ухвали слідчого судді, суду про застосування запобіжного заходу та вручає його копію. На узгоджений з інспектором-черговим час він разом із підозрюваним, обвинуваченим прибуває до органу Національної поліції, де встановлено стаціонарний пульт моніторингу, забезпечує фотографування підозрюваного, обвину-

ваченого працівником чергової частини. Далі співробітник отримує електронний браслет, роз'яснює правила користування пристроєм, техніку безпеки поводження з ним та наслідки його зняття або неправомірного втручання в його роботу з метою ухилення від контролю, складає протокол про роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому правил користування ЕЗК.

Службовець складає довідку-реєстратор із зазначенням у ній часу активації ЕЗК. Час активації ЕЗК – це момент, коли сигнал електронного браслета, закріпленого на тілі підозрюваного, обвинуваченого, отримано, та чітко фіксується стаціонарним пультом моніторингу, який встановлено в черговій частині. Довідка-реєстратор долучається до особової справи нагляду, її копія надається слідчому та керівнику структурного підрозділу органу внутрішніх справ, яким здійснюється контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, котрий перебуває під домашнім арештом. У разі, якщо досудове розслідування здійснюється іншим органом Національної поліції або прокуратурою, органом, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органом безпеки, довідка-реєстратор надсилається слідчому, що здійснює досудове розслідування в кримінальному провадженні⁷².

На практиці ЕЗК діють так: електронний пристрій у вигляді браслета (електронний браслет чи персональний трекер) закріплюється на тілі підозрюваного, обвинуваченого (на руці чи нозі) і подає сигнали на стаціонарний контрольний пристрій, що знаходиться у помешканні особи. Між контрольним пристроєм та електронним браслетом встановлено зв'язок: у випадку якщо браслет віддаляється на відстань, більшу від запрограмованої, подається сигнал тривоги, який надходить до центрального сервера, а звідти – особі, що здійснює безпосередній контроль за конкретним правопорушником. Цілодобовий контроль за використанням особою електронного засобу контролю здійснює черговий пульта моніторингу територіального уповноваженого підрозділу, на якого покладаються обов'язки щодоби спілкуватися з підозрюваним, обвинуваченим

⁷² Збірка інформаційних матеріалів, які регулюють окремі питання кримінального провадження в Україні / упоряд. С. М. Алфьоров, С. М. Міщенко, В. І. Фаринник та ін.; за заг. ред. В. І. Сліпченка. – К.: Хай-Тек Прес, 2013. – С. 246–247.

про обставини використання електронного браслета чи персонального трекера; негайно зв'язуватися із арештантом у разі отримання сигналу тривоги з метою з'ясування місцезнаходження особи та причин отримання сигналу тривоги, повідомляти слідчого чи органи Національної поліції про порушення використання електронного засобу контролю тощо.

Якщо особі потрібно буде відлучитися із власного житла, вона може використати переносний ретранслятор, що розширює зону прийому сигналу від 100 до 500 м. Такий пристрій діє за принципом мобільного зв'язку, тому його істотним недоліком є неефективність у сільській місцевості через слабкий сигнал зв'язку.

У разі якщо особі буде дозволено вільно пересуватися на більш значні відстані, то вона повинна буде брати зі собою мобільний контрольний пристрій, що дає змогу відстежувати її місцезнаходження завдяки навігаційним супутниковим системам GPS/ГЛОНАСС, які дісталися у спадок ще з радянських часів⁷³.

Програма «Система керування порушників «ЗМ» фіксує порядок відбування вказаного запобіжного заходу у підозрюваного чи обвинуваченого, де на екрані висвічується інформація, скажімо: пристрій спостереження в режимі спокою/знову в русі – відображає, чи особа активно пересувається по житлі, чи перебуває нерухомо; підключено/відключено живлення пристрою спостереження – при підключенні/ відключенні зарядного пристрою відповідно; GPS немає/знову на зв'язку – при втраті/відновленні сигналу.

ЕЗК є неефективним через перешкоди поширенню сигналу не тільки в сільській чи гірській місцевості, адже сигнал може втрачатися і в місті. На якість покриття і зв'язку значно впливає рельєф місцевості, тип і щільність забудови, наявність сторонніх джерел випромінювання, а в окремих випадках – навіть погодні умови. Як відомо, висотні будівлі з великою товщиною стін є дуже сильною перешкодою для сигналу, «скупченість» кількох передавачів в одному місці також загрожує: вони створюють взаємні перешкоди. Тобто особа, щодо якої застосовано ЕЗК, може перебувати вдома у так званій «мертвій зоні», де відбувається систематичне переривання сигналу чи взагалі його не буде.

⁷³ Сидоренко Н. Законодавство: Наглядацька аудиторія / Н. Сидоренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jurist.ua/?article/273>

Практика застосування подібних засобів засвідчує наявність частих помилкових тривог, пов'язаних зі збоями каналів зв'язку від технічних несправностей, поганих метеоумов (наприклад, електромагнітних бур), а також через людський фактор (відсутність достатньої кількості операторів охорони на своєму робочому місці).

Ще одним недоліком таких пристроїв є те, що застосування електронних браслетів та електронних ножних колодок за домашнього арешту обмежує людську гідність засудженого через необхідність безперервно носити на своєму тілі чужорідний предмет⁷⁴.

Один із підозрюваних, до якого застосували ЕЗК, розповів: «При фізичній роботі, коли доводиться нагинатися, рухатися або щось переносити, – досить незручно, адже мобільний пристрій, що передає сигнали, знаходиться в кишені та постійно заважає, вийняти його не можна, залишається тільки надіятися, що він не випаде і не зламається»⁷⁵.

Окрім цього, невирішеним питанням залишається закупівля необхідної кількості ЕЗК. Приміром, у пояснювальній записці до проекту Закону України «Про зупинення дії окремих положень Кримінального процесуального кодексу України, що регулюють застосування електронних засобів контролю» народний депутат України Г. Москаль зазначив: «МВС України листом від 20.02.2013-го повідомило, що кількість осіб, до яких судами застосовувався запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, майже досягла кількості придбаних міністерством комплектів електронних засобів контролю виробництва фірми «ЗМ» (Ізраїль)».

Водночас МВС поінформувало, що Законом України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» видатки загального фонду Державного бюджету на 2013 рік для придбання МВС засобів електронного контролю не передбачені, так само як і на 2014, 2015, 2016 роки.

Отже, подальше виконання органами Національної поліції відповідних судових рішень (ухвал) щодо застосування запобіжних

⁷⁴ Спосіб контролю виконання домашнього арешту з біометричною аутентифікацією контрольованого [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://findpatent.com.ua/patent/254/2543958.html>

⁷⁵ Життя на короткому повідку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.chelnytd.ru/kriminal/zhizn_na_korotkom_povodke_

заходів у вигляді домашнього арешту фізично і практично неможливе у зв'язку із відсутністю фінансових ресурсів на закупівлю електронних засобів контролю⁷⁶.

На думку А. Іванова, якщо в якомусь територіальному органі Національної поліції відсутні електронні засоби контролю або немає можливості їх застосування, необхідно повідомляти про ці обставини суд, наполягати на неможливості виконання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, а суд, своєю чергою, за відсутності можливості повноцінного контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого не повинен застосовувати запобіжний захід у вигляді домашнього арешту⁷⁷.

Безперечними перевагами у застосуванні ЕЗК на території України є: фактичне перебування особи на волі, а не в ізольованій від суспільства установі – зі своїми правилами та звичаями; зменшення коштів на утримання особи у СІЗО; розв'язання проблем із переповерхненістю таких установ; наявність ступенів захисту електронного браслета від несанкціонованого втручання, а саме: індивідуальне кодування та пароль; можливість обрання оптимального розміру електронного браслета для конкретної особи, що зумовлює зручність носіння приладу; протиударність механізмів електронного браслета; електронні браслети можуть витримувати доволі значні перепади температур; водонепроникність; компактність.

Зовні електронний браслет дещо схожий на спортивний годинник: чорний ремінець завширшки трохи більше 2 см і така ж чорна коробочка замість звичайного циферблата. Тому деякі науковці вважають, що електронний браслет фактично не помітний та не спричиняє дискомфорту у процесі носіння⁷⁸.

⁷⁶ Про зупинення дії окремих положень Кримінального процесуального кодексу України, що регулюють застосування електронних засобів контролю: Пояснювальна записка до проекту Закону України від 07.03.2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=45997&pf35401=252926>

⁷⁷ Іванов А. Роздуми про запобіжні заходи / А. Іванов // Вісник Національної академії адвокатури України. – 2015. – № 1–2 (10). – С. 72.

⁷⁸ Шмагун О. Переваги та шляхи вдосконалення використання електронних засобів контролю в Україні / О. Шмагун [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2931>

§ 8. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ПОВЕДІНКОЮ ПІДОЗРЮВАНОВОГО, ОБВИНУВАЧЕНОГО, ЯКИЙ ПЕРЕБУВАЄ ПІД ДОМАШНІМ АРЕШТОМ

Ухвала слідчого судді, суду підлягає негайному виконанню органом Національної поліції після її оголошення підозрюваному, обвинуваченому.

Поліцейський, якому доручено здійснювати безпосередній контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого:

1) зобов'язаний невідкладно з'явитися за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого з метою фіксації факту початку виконання ним покладених ухвалою слідчого судді, суду обов'язків, постановлення особи на облік і встановлення контролю;

2) під час першого відвідування підозрюваного, обвинуваченого роз'яснює йому сутність запобіжного заходу, обмежень і обов'язків, які зазначені в ухвалі слідчого судді, суду, та попереджає, що в разі невиконання покладених обов'язків прокурор, слідчий за погодженням з прокурором, відповідно до ст. 200 КПК України, має право звернутися до слідчого судді, суду із клопотанням про зміну запобіжного заходу, у тому числі про зміну або покладення додаткових обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України, чи про зміну способу їх виконання, про що складає протокол роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому обов'язків, покладених на нього ухвалою слідчого судді, суду. Протокол долучає до контрольної-наглядової справи (Додаток Г).

Він повідомляє підозрюваного, обвинуваченого про необхідність інформування органу Національної поліції про наміри залишити житло в заборонений час, зокрема в разі отримання виклику слідчого, прокурора, судового виклику; відлучення з дозволу слідчого, прокурора або суду; хворобу, виникнення стихійного лиха тощо;

3) негайно ставить на облік підозрюваного, обвинуваченого шляхом заповнення та внесення до комп'ютерного обліку бази даних МВС електронної картки на особу, про що робить відмітку в графі 3 журналу обліку контрольно-наглядових справ (Додаток А);

4) про поставлення на облік підозрюваного, обвинуваченого протягом доби з моменту внесення відомостей до комп'ютерного обліку забезпечує письмове інформування слідчого або суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження, копію листа-повідомлення долучає до контрольно-наглядової справи.

У листі-повідомленні слідчому або суду зазначається про службову необхідність письмового (факсимільним зв'язком, каналами електронної пошти) сповіщення органу Національної поліції про:

– виклик особи або надання їй дозволу на виїзд із населеного пункту – завчасно, але не пізніше ніж за добу до дати залишення місця відбування домашнього арешту;

– зміну запобіжного заходу, ухвалення виправдувального вироку чи закриття кримінального провадження – невідкладно, але не пізніше 24 годин після отримання інформації про прийняте рішення (Додаток К).

У разі неможливості негайного поставлення на облік підозрюваного, обвинуваченого у зв'язку з відсутністю його за адресою житла, зазначеного в ухвалі слідчого судді, суду, про це письмово повідомляється слідчий або суд, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження;

5) здійснює фотографування підозрюваного, обвинуваченого, заповнює анкетний лист (Додаток Д). Протягом доби оформляє та реєструє контрольно-наглядову справу;

б) в разі покладення ухвалою слідчого судді, суду на підозрюваного, обвинуваченого обов'язку носити електронний засіб контролю застосовує його в порядку, установленому законом, про що робить відмітку в електронній картці на особу;

7) якщо ухвалою слідчого судді, суду на підозрюваного, обвинуваченого не покладено обов'язку носити електронний засіб контролю або під час застосування електронних засобів контролю

виникли обставини, що унеможливають їх подальше використання (створення небезпеки для життя та здоров'я особи; технічна несправність системи електронного контролю тощо), перевірку виконання покладених на підозрюваного, обвинуваченого обов'язків здійснює шляхом відвідування місця його проживання, телефонних дзвінків та опитування сусідів і осіб, які проживають разом з ним.

За наявності в органі Національної поліції інформації про порушення підозрюваним, обвинуваченим умов застосованого запобіжного заходу відвідування його місця проживання може здійснюватися в нічний час.

Періодичність відвідування визначається начальником органу Національної поліції. Водночас, якщо, згідно з умовами застосованого запобіжного заходу підозрюваному, обвинуваченому заборонено залишати житло цілодобово, відвідування місця його проживання повинно здійснюватися не рідше одного разу на сім днів;

8) забезпечує надсилання письмових звернень до підприємств, установ, організацій з проханням про сприяння в здійсненні контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, залучає до здійснення контролю місцеве населення та громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону;

9) складає рапорт про результати кожного відвідування житла підозрюваного, обвинуваченого, який після доповіді керівникові органу Національної поліції долучає до контрольно-наглядової справи (Додаток М).

Інформацію про результати вжитих заходів з перевірки поведінки підозрюваного, обвинуваченого, виявлені при цьому порушення та вжиті за ними заходи реагування відображає у відомостях про здійснення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, і робить відповідні відмітки в електронній картці на особу;

10) при надходженні ухвали слідчого судді, суду про продовження строку тримання під домашнім арештом або про заміну запобіжного заходу, у тому числі про скасування, зміну або покладення додаткових обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК

України, чи про зміну способу їх виконання, робить відповідну відмітку в електронній картці на особу та в графі 5 журналу обліку контрольно-наглядових справ (Додаток А);

11) про припинення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого доповідає вмотивованим рапортом начальникові органу Національної поліції (Додаток К). З письмового дозволу начальника органу поліції знімає особу з комп'ютерного обліку бази даних МВС шляхом унесення необхідної інформації до електронної картки на особу та закриває контрольно-наглядову справу, про що робить відповідну відмітку в графі 6 журналу обліку контрольно-наглядових справ (Додаток А).

До контрольно-наглядової справи долучають:

1 – примірник ухвали слідчого судді, суду;
2 – копію листа про повідомлення слідчого або суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження, про поставлення особи на облік;

3 – протокол роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому обов'язків, покладених на нього ухвалою слідчого судді, суду;

4 – анкетний лист на підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом;

5 – відомості про здійснення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, рапорти про результати проведення перевірок поведінки підозрюваного, обвинуваченого з відмітками про внесення зазначеної в них інформації до комп'ютерного обліку;

6 – копії листів про повідомлення прокурора, слідчого або суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження, про порушення підозрюваним, обвинуваченим покладених обов'язків; інші документи, що стосуються здійснення контрольних заходів і листування з цього питання.

Контрольно-наглядову справу закривають з письмового дозволу керівника органу Національної поліції за відповідним рапортом про припинення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого (Додаток К).

У разі постановлення слідчим суддею, судом ухвали, у якій підозрюваному, обвинуваченому встановлюється інша адреса житла, місцезнаходження якого є поза межами території обслуговуван-

ня органу Національної поліції, функції контролю передаються до органу поліції, в межах територіальної юрисдикції якого розташоване це житло.

Попередній орган поліції припиняє контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого в порядку, передбаченому пп. 11 п. 2 Розділу III Інструкції, тільки після встановлення факту поставлення особи на облік бази даних МВС органом Національної поліції за її новим місцем проживання⁷⁹.

⁷⁹ Про затвердження Інструкції про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту: Наказ МВС України від 13.07.2016 року № 654 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1087-16>

§ 9. ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ

Стан застосування положень КПК України щодо обрання домашнього арешту як запобіжного заходу свідчить про існування проблемних питань, які потребують як практичного, так і законодавчого вирішення.

Приміром, доречно напрацьовувати органами досудового розслідування, прокурорами, слідчими суддями та судами практики належного виконання вимог КПК України під час обрання домашнього арешту.

Насамперед, це стосується питання щодо арешту неповнолітніх, вагітних, осіб із особливими потребами, перебування яких під вартою є небажаним: вони страждають на певні хвороби (наприклад, такі, що не підлягають лікуванню), мають на утриманні неповнолітніх дітей, осіб похилого віку⁸⁰.

Практика застосування запобіжних заходів демонструє, що суди не повністю виконують вимоги КПК України і щодо забезпечення якісного періодичного контролю за необхідністю застосування цих запобіжних заходів, і стосовно якості та обґрунтованості оцінки матеріалів, які формують підставу для їхнього застосування.

За результатами аналізу ухвал про відмову в задоволенні поданих клопотань цієї категорії констатовано, що основною підставою, за якою слідчими суддями приймалися такі рішення, було встановлення в процесі розгляду клопотання недоведеності прокурором наявності обставин, передбачених п.п. 1–3 ч. 1 ст. 194 КПК України, і перш за все недоведеності наявності у кримінальному провадженні ризиків, визначених ст. 177 КПК України.

⁸⁰ Павлюк П. Домашній арешт: поняття, правове регулювання, перспективи удосконалення / П. Павлюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.glf.com.ua/publikatsii/37-domashnii-aresht-poniattia-pravove-rehuliuвання-perspektyvy-udoskonalennia>

Проведене узагальнення засвідчило, що існують порушення слідчими суддями норм КПК України, і це стало підставою для скасування судових рішень:

а) недоведеність обґрунтованої підозри у вчиненні підозрюваним кримінального правопорушення та наявності ризиків, передбачених у ст. 177 КПК України;

б) в ухвалах слідчих суддів не завжди зазначається адреса житла, яке забороняється залишати підозрюваному;

в) в ухвалах слідчих суддів не завжди визначається період, у який підозрюваному забороняється залишати житло;

г) в ухвалах слідчих суддів про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, у порушення ч. 4 ст. 196 КПК України, не завжди визначається дата закінчення її дії⁸¹.

Враховуючи мету та суть домашнього арешту як запобіжного заходу, можна сказати, що це крок уперед законодавця, проте будь-який благий намір не буває без проблем, з-поміж яких можна назвати:

1) встановлення чіткої системи прав та обов'язків працівників правоохоронних органів стосовно втручання у життя людей, які спільно проживають з особою, щодо якої застосовано запобіжний захід у вигляді арешту;

2) питання щодо систематичності перевірок, ефективності контролю уповноваженими органами та системи дій, що ними вчиняються;

3) звітування особи, щодо якої застосовано домашній арешт, зокрема, телефонування, відповідь на домашні телефонні дзвінки, прибуття за викликом до уповноваженого органу тощо⁸².

Також чітко *не визначено суб'єкта*, котрий може здійснювати контроль за виконанням підозрюваним, обвинуваченим умов домашнього арешту.

⁸¹Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження: Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html

⁸² Москалюк Ю. Д. Домашній арешт і тримання під вартою в системі заходів забезпечення кримінального провадження в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / Юлія Дмитрівна Москалюк; Держ. фіскал. служба України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2015.

Одні вчені вважають за необхідне покласти нагляд за поведінкою підозрюваних, обвинувачених, підданих домашньому арешту на співробітників поліції, уповноважених безперешкодно відвідувати приміщення, де перебувають заарештовані, а також використовувати ЕЗК, інші – на судових виконавців Міністерства юстиції України.

На думку В. Г. Крайнюка, «в ухвалі судді про застосування домашнього арешту обов'язково повинно бути вказано орган чи посадову особу, на яку покладається здійснення нагляду за дотриманням обмежень чи заборон. Логічно стверджувати, що такий нагляд повинні здійснювати співробітники органів міліції, а саме дільничні інспектори. Не применшуючи роль органів МВС, вважаємо, що такі думки є дещо помилковими. Все ж таки наглядати за особами, до яких застосовано домашній арешт, повинні співробітники державної виконавчої служби України. Саме їх необхідно наділити такими функціями, чітко розробити і закріпити їх права та обов'язки в українському законодавстві шляхом внесення до нього відповідних доповнень і змін. У структурі державної виконавчої служби необхідно створити спеціальні підрозділи, які б здійснювали контроль за виконанням цього запобіжного заходу»⁸³.

Начальник органу Національної поліції після отримання ухвали слідчого судді, суду щодо підозрюваного, обвинуваченого, який проживає на території його обслуговування, з урахуванням особливостей кримінального провадження визначає підпорядкований структурний підрозділ, яким буде здійснюватися контроль за виконанням підозрюваним, обвинуваченим обов'язків, покладених на нього ухвалою судді, суду, та невідкладно доручає його керівникові поставити на облік підозрюваного, обвинуваченого і забезпечити контроль за його поведінкою⁸⁴.

⁸³ Крайнюк В. Г. Домашній арешт як запобіжний захід у кримінальному провадженні / В. Г. Крайнюк // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия: «Юридические науки». – 2013. – Т. 26 (65). – № 2–1. – Ч. 2. – С. 320–321.

⁸⁴ Про затвердження Інструкції про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту: Наказ МВС України від 13.07.2016 року № 654 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1087-16>

Таким чином, законодавець визнав, що цей контроль повинен здійснювати орган Національної поліції, проте не визначив структурний підрозділ. Невизначеність суб'єкта, який відповідає за виконання ухвали про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, дає можливість «перекидати» такий контроль з одних осіб на інших, за таких умов нереально притягнути особу до відповідальності у випадку невиконання службових обов'язків.

Зважаючи на реформування структури правоохоронних органів, служби дільничних інспекторів міліції не існує, тому вважаємо, що правильно було би закріпити здійснення цього контролю за інспекторами поліції, про що зазначити в посадовій інструкції та нормативно-правових актах, які регламентують діяльність відповідної служби.

За п. 5 ст. 181 КПК України, працівники органу Національної поліції з метою контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, мають право з'являтися в житло цієї особи, вимагати надати усні чи письмові пояснення з питань, пов'язаних із виконанням покладених на неї зобов'язань, використовувати електронні засоби контролю.

За наявності в органі Національної поліції інформації про порушення підозрюваним, обвинуваченим умов застосованого запобіжного заходу відвідування його місця проживання може здійснюватися в нічний час⁸⁵. Тобто за відсутності такої інформації перевірка мусить проводитися у денний час, що є взагалі недоречним, якщо заборона залишати житло передбачена ухвалою на певний період доби (здебільшого це вночі). Якщо робочий час працівника органу Національної поліції збігається з періодом доби, під час якого підозрюваному, обвинуваченому дозволено залишати житло, то така перевірка є взагалі безрезультатною. Для дієвої перевірки таких осіб доцільним було би зобов'язати працівників органу Національної поліції, котрі працюють у нічний час (працівників патрульної служби), проводити таку перевірку протягом часу, впродовж

⁸⁵ Про затвердження Інструкції про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту: Наказ МВС України від 13.07.2016 року № 654 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1087-16>

якого підозрюваному, обвинуваченому ухвалою слідчого судді або суду заборонено залишати житло⁸⁶.

Відповідно до Інструкції, періодичність відвідування визначається начальником органу Національної поліції. До того ж, якщо, згідно з умовами застосованого запобіжного заходу, підозрюваному, обвинуваченому заборонено залишати житло цілодобово, відвідування його місця проживання повинно здійснюватися не рідше одного разу на сім днів. Отож чітко не вказано, скільки разів на тиждень необхідно проводити перевірку підозрюваних, обвинувачених, у яких заборона покидати житло встановлена на певний період.

Оскільки виключною (єдиною) метою застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, то період відвідування помешкань таких осіб має здійснюватися не рідше ніж один раз на три дні, про що доцільно запровадити практику складання графіків відвідування підозрюваних, обвинувачених (для службового користування). Також на початку кожного місяця затверджувати графіки відвідувань у начальника відповідного органу Національної поліції та долучати до контрольно-наглядової справи⁸⁷ (Додаток Л).

Відсутність єдиної бази даних Національної поліції з обліку підозрюваних, обвинувачених, які перебувають під домашнім арештом, суттєво обтяжує роботу працівників органів Національної поліції.

Відповідно до підпункту 7 частини 1 статті 26 Закону України «Про Національну поліцію», остання наповнює та підтримує в актуальному стані бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України, стосовно осіб, затриманих за підозрою у вчиненні правопорушень (адміністративне затримання, затримання згідно з дорученнями

⁸⁶ Хитра А. Я. Проблеми застосування домашнього арешту в кримінальному провадженні / А. Я. Хитра, А. В. Ратнова // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2016. – № 2. – С. 386.

⁸⁷ Хитра А. Я. Проблеми застосування домашнього арешту у кримінальному провадженні / А. Я. Хитра, А. В. Ратнова // Південноукраїнський правничий часопис. – 2016. – № 1. – С. 117–118.

органів правопорядку, затримання осіб органами досудового розслідування, адміністративний арешт, домашній арешт)⁸⁸.

До бази даних МВС вносяться такі відомості: час поставлення на облік підозрюваного, обвинуваченого; особисті дані особи (прізвище, ім'я, по батькові, дата, місце народження, громадянство, серія, номер документа, що посвідчує особу, місце проживання або перебування); житло, яке підозрюваному, обвинуваченому забороняється залишати, номер телефону; назва суду, прізвище, ім'я, по батькові судді, слідчого судді, який постановив ухвалу, дата, номер ухвали; назва органу досудового розслідування (суду), прізвище, ім'я, по батькові, номер телефону слідчого, який здійснює досудове розслідування, або судді, яким здійснюється судове провадження; номер кримінального провадження за Єдиним реєстром досудових розслідувань (далі – ЄРДР), стаття КК України, яка передбачає покарання за злочин, у вчиненні якого підозрюється або обвинувачується особа, коротка фабула справи; умови перебування під домашнім арештом, зміст покладених обов'язків; відмітка про застосування електронних засобів контролю; дата закінчення строку дії ухвали про обрання запобіжного заходу, відомості про продовження, зміну, скасування запобіжного заходу; посада, прізвище, ім'я, по батькові працівника органу Національної поліції, яким здійснюється контроль; проведені перевірки виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених обов'язків, виявлені при цьому порушення та житті заходи реагування; відмітка про зняття з обліку⁸⁹.

Створення єдиної бази даних з обліку осіб, до яких застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, дасть змогу точно перевірити та встановити, чи піддавалась особа запобіжному заходу у вигляді домашнього арешту, що саме заборонено цій особі відповідно до ухвали слідчого судді, суду, строк дії домашнього

⁸⁸ Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 року № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

⁸⁹ Про затвердження Інструкції про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту: Наказ МВС України від 13.07.2016 року № 654 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1087-16>

арешту та можливість автоматично скасувати домашній арешт після спливу максимального шестимісячного терміну перебування особи під домашнім арештом⁹⁰.

Скажімо, відповідно до Інструкції, поліцейський, якому доручено здійснювати безпосередній контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, негайно ставить на облік підозрюваного, обвинуваченого шляхом заповнення та внесення до комп'ютерного обліку бази даних МВС електронної картки на особу.

Між оголошенням ухвали підозрюваному та між постановленням на облік може пройти певний проміжок часу, і виходить так, що контроль за підозрюваним, обвинуваченим, який підданий домашньому арешту, в цей проміжок не здійснюється, жоден поліцейський не відповідає за виконання ухвали у цей час. Навіть нікого буде наказати, якщо підозрюваний, обвинувачений в цей час зникне. Винен буде слідчий суддя чи суд, який не передбачив, що особа, до якої застосований вказаний запобіжний захід, скористалася прогалиною у законодавстві.

Скільки часу може пройти після того, як слідчий суддя оголосив ухвалу про застосування домашнього арешту, доки ухвала потрапить до керівника територіального органу Національної поліції, потім керівник призначить відповідального поліцейського, а той викличе підозрюваного, обвинуваченого чи з'явиться до нього за місцем проживання⁹¹?

Орган поліції, слідчим підрозділом якого здійснюється досудове розслідування стосовно підозрюваного, обвинуваченого, до якого застосовано домашній арешт, невідкладно з використанням засобів факсимільного зв'язку або електронної пошти повідомляє про постановлення ухвали слідчого судді, суду орган Національної поліції за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого. Однак підставою для постановки на облік та заведення контрольно-наглядової справи є резолюція керівника органу Національної

⁹⁰ Комісарчук Ю. А. Проблеми порядку виконання органами внутрішніх справ України ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту / Ю. А. Комісарчук, А. В. Ратнова // Вісник НУ «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки». – 2016. – № 837. – С. 464.

⁹¹ Іванов А. Роздуми про запобіжні заходи / А. Іванов // Вісник Національної академії адвокатури України. – 2015. – № 1–2 (10). – С. 71.

поліції, накладена на ухвалі слідчого суді, суду. Таким чином, необхідна наявність ухвали про обрання домашнього арешту.

На жаль, працівники суду не завжди вчасно направляють такі ухвали до виконання, а працівники поштових відділень України в силу різних причин не швидко доставляють їх. Аналогічною є ситуація з ухвалами слідчого судді, суду про продовження строку тримання під домашнім арештом або про зміну запобіжного заходу, зокрема про скасування, зміну або покладення додаткових обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України, чи про зміну способу їх виконання. Тому якщо ухвалу надсилають з іншого міста, району, а тим більше області, то особу ставлять на облік чи знімають з обліку, проводять перевірку виконання покладених нових зобов'язань зі запізненням не те що на дні, а й на тижні, і це істотно впливає на процес здійснення перевірок. Бувають випадки, коли ухвали не надходять зовсім, тоді проведення контролю за особами, яким обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, є цілком неможливим.

Варто зазначити, що питання взаємодії між судом та органами внутрішніх справ є дуже актуальним та потребує постійного вдосконалення. Ідеальним варіантом вирішення цієї проблеми було би створення єдиної загальної системи обміну інформацією, в якій можливо направляти та отримувати документи напряму в той чи інший відділ органу внутрішніх справ, прокуратури чи суду, що би значно пришвидшило процес обміну запитами, повідомленнями, ухвалами й іншими необхідними для роботи документами, бажано водночас із застосуванням електронного цифрового підпису⁹².

Компанія Microsoft вважає, що спільне використання систем електронного діловодства і сховищ інформації дає змогу систематизувати і поєднувати інформацію, бо це полегшує її аналіз і складання звітів. Системи електронного діловодства і документообігу можуть сприяти створенню нової організаційної культури в органах влади, зробивши роботу державних службовців більш легкою, цікавою і значимою. Інформаційні технології дають змогу державним службовцям працювати не тільки над виконанням внутрішньо-

⁹² Хитра А. Я. Проблеми застосування домашнього арешту в кримінальному провадженні / А. Я. Хитра, А. В. Ратнова // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2016. – № 2. – С. 388.

відомчих задач, але і спільними зусиллями вирішувати дещо ширший спектр державних проблем. Інформаційні технології можуть також виступати як каталізатор, завдяки якому органи влади перейдуть на новий рівень взаємовідносин із населенням, коли державні службовці будуть прямо відповідати на запити громадян і ставитися до них як до клієнтів, а не як до надокучливих відвідувачів⁹³.

Законодавцем не встановлено ні кримінальної, ні адміністративної відповідальності за порушення умов перебування під домашнім арештом.

Відповідно до п. 3 Розділу III Інструкції, у разі встановлення обставин, що свідчать про порушення підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків, поліцейській зобов'язаний:

1) зафіксувати факт порушення покладених обов'язків шляхом складання мотивованого рапорту; відібрати письмові пояснення з приводу виявлених порушень у підозрюваного, обвинуваченого, членів його сім'ї, сусідів або інших свідків події за їхньої згоди; зміст складеного рапорту та відібраних пояснень доповісти керівникові органу Національної поліції;

2) у разі відсутності підозрюваного, обвинуваченого за місцем проживання негайно повідомити про це орган Національної поліції та вжити заходів для встановлення місця його перебування;

3) забезпечити невідкладне інформування усно засобами зв'язку, а надалі – письмово про виявлені факти порушень слідчого та прокурора, а якщо кримінальне провадження перебуває на розгляді в суді, – суду і прокурора.

Копії інформаційного листа та рапорту працівника поліції про порушення долучаються до контрольно-наглядової справи.

У п. 3.4 Положення передбачено: на виконання ухвали слідчого судді, суду працівник органу Національної поліції: роз'яснює підозрюваному, обвинуваченому вимоги, які пов'язані із застосуванням ЕЗК, що визначені в ухвалі слідчого судді, суду; роз'яснює йому також, що його відмова від носіння ЕЗК, умисне зняття, пошкодження або інше втручання в роботу ЕЗК з метою ухилення від

⁹³ Реалізація електронного документообігу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.microsoft.com/Ukraine/Government/Newsletters/DocFlow/7.msp>

контролю є невиконанням обов'язків, покладених на нього судом під час обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, і тягне за собою наслідки, передбачені ст. 179 КПК України; складає протокол про роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України.

Як уже також зазначалося, відповідно до ч. 2 ст. 179 КПК України (стосовно особистого зобов'язання), підозрюваному, обвинуваченому письмово під розпис повідомляються покладені на нього обов'язки та роз'яснюється, що в разі їх невиконання до нього може бути застосовано більш жорсткий запобіжний захід і на нього може бути накладено грошове стягнення в розмірі від 0,25 розміру мінімальної заробітної плати до 2 розмірів мінімальної заробітної плати. Але Положення не є джерелом права, отже, суд, призначаючи таке стягнення, не може посилається на нього як на норму закону та призначити таке покарання. Переконані, що в разі невиконання підозрюваним, обвинуваченим обов'язків, покладених на нього ухвалою слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту необхідно такій особі обрати жорсткіший запобіжний захід, а саме тримання під вартою.

Отож у разі систематичного невиконання умов домашнього арешту чи втечі підозрюваного, обвинуваченого з-під домашнього арешту слідчому, прокурору треба відкрити кримінальне провадження за ознаками кримінального правопорушення за ч. 1 ст. 382 Кримінального кодексу України як злочину проти правосуддя – умисного невиконання вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, або перешкоджання їх виконанню. Державний радник юстиції 3 класу П. Павлюк також вважає доречним передбачити кримінальну відповідальність за втечу з-під домашнього арешту, зокрема в межах ст. 382 КК України⁹⁴. А у випадку пошкодження ЕЗК з вини підозрюваного, обвинуваченого притягнути цю особу до відповідальності за ч. 1 ст. 194 КК України «Умисне знищення або пошкодження майна», якщо таке пошкодження було умисним, а вартість пошкоджених пристроїв становила шкоду у значних розмірах.

⁹⁴ Павлюк П. Домашній арешт: поняття, правове регулювання, перспективи удосконалення / П. Павлюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.glf.com.ua/publikatsii/37-domashnii-aresht-poniattia-pravove-rehulivannia-perspektyvy-udoskonolennia>

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

1. Дайте визначення поняття домашнього арешту як запобіжного заходу.
2. Які ознаки домашнього арешту як запобіжного заходу?
3. Які вимоги до клопотання про застосування домашнього арешту?
4. Які вимоги до ухвал про застосування домашнього арешту?
5. Які підстави застосування домашнього арешту?
6. Який порядок обчислення строку домашнього арешту?
7. Який порядок продовження строку домашнього арешту?
8. Який порядок зміни домашнього арешту на інший запобіжний захід?
9. Який порядок скасування домашнього арешту?
10. Які обов'язки можуть покладатися на підозрюваного, обвинуваченого ухвалою про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту?
11. Який порядок застосування електронних засобів контролю?
12. Який порядок організації здійснення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, що перебуває під домашнім арештом?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. У разі вчинення якого кримінального правопорушення можна обирати домашній арешт як запобіжний захід:

- а) при вчиненні злочину, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі;
- б) при вчиненні кримінального проступку;
- в) при вчиненні будь-якого кримінального правопорушення;
- г) при вчиненні злочину?

2. Строк дії ухвали слідчого судді про тримання особи під домашнім арештом не може перевищувати:

- а) одного місяця;
- б) двох місяців;
- в) шести місяців;
- г) трьох місяців.

3. Сукупний строк тримання особи під домашнім арештом під час досудового розслідування не може перевищувати:

- а) трьох місяців;
- б) двох місяців;
- в) шести місяців;
- г) дванадцяти місяців.

4. Факт прибуття підозрюваного, обвинуваченого до житла, зазначеного в ухвалі слідчого судді, суду, та початку виконання ним покладених ухвалою слідчого судді, суду обов'язків працівник органу Національної поліції фіксує в:

- а) ухвалі;
- б) постанові;
- в) рапорті;
- г) протоколі.

5. Орган Національної поліції починає здійснення контролю за поведінкою підозрюваним, обвинуваченим з моменту:

- а) отримання ухвали;

- б) фіксації факту початку виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених обов'язків;
- в) письмової вказівки керівника органу Національної поліції;
- г) вказівки слідчого.

6. Інформація до бази даних МВС вноситься працівником органу Національної поліції, якому доручено здійснювати безпосередній контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, до якого застосовано домашній арешт:

- а) упродовж 24 годин;
- б) до закінчення доби;
- в) негайно;
- г) протягом 72 годин.

7. Відомості про особу, щодо якої застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, є:

- а) вибірковими даними;
- б) публічними даними;
- в) персональними даними;
- г) даними, що становлять державну таємницю.

8. Документи стосовно підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, накопичуються в:

- а) матеріалах кримінального провадження;
- б) обліковій справі;
- в) особовій справі;
- г) контрольно-наглядовій справі.

9. Контрольно-наглядову справу щодо підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, закривають:

- а) з письмового дозволу слідчого, у провадженні якого знаходиться справа;
- б) з письмового дозволу керівника органу Національної поліції;
- в) з письмового дозволу керівника органу досудового розслідування;
- г) з письмового дозволу слідчого судді, судді.

10. Періодичність відвідування підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, визначається:

- а) слідчим;
- б) начальником органу Національної поліції;
- в) прокурором;
- г) слідчим суддею.

11. Якщо, згідно з умовами застосованого запобіжного заходу, підозрюваному, обвинуваченому заборонено залишати житло цілодобово, відвідування його місця проживання повинно здійснюватися не рідше:

- а) одного разу на три дні;
- б) одного разу на день;
- в) одного разу на сім днів;
- г) одного разу в 10 днів.

12. Поліцейський, якому доручено здійснювати безпосередній контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, інформацію про результати вжитих заходів із перевірки поведінки підозрюваного, обвинуваченого, виявлені при цьому порушення та вжиті за ними заходи реагування відображає у:

- а) рапорті про здійснення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом;
- б) доповідній записці про здійснення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом;
- в) відомостях про здійснення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом;
- г) довідці про здійснення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агакерімов О. Н. Домашній арешт в системі запобіжних заходів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Олександр Недиршахович Агакерімов. – Одеса, 2016. – 226 с.

2. Агакерімов О. Н. Дефініція поняття «домашній арешт» як запобіжного заходу: вітчизняний та зарубіжний погляди / О. Н. Агакерімов // Порівняльно-аналітичне право. – 2014. – № 5. – С. 349–351.

3. Аналіз стану здійснення судочинства у I півріччі 2016 року (за даними судової статистики) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/169EB9789B839EF9C2257B4B002E5ABD](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/169EB9789B839EF9C2257B4B002E5ABD)

4. Аналіз стану здійснення судочинства у 2016 р. (за даними судової статистики) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/FC0243F91293BFEEC22580E400478576](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/FC0243F91293BFEEC22580E400478576)

5. Безрукава А. Ф. Підстави обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту / А. Ф. Безрукава // Право і суспільство. – 2012. – № 4.

6. Білоус О. В. Окремі питання застосування домашнього арешту у кримінальному провадженні / О. В. Білоус // Юридична наука. – 2014. – № 10. – С. 97–103 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2014_10_12

7. Гончар О. В. Обмеження права особи на свободу пересування при обранні запобіжних заходів у кримінальному процесі України / О. В. Гончар // Університетські наукові записки; Хмельницьк. ун-т упр. та права. – Хмельницьк, 2013. – № 1. – С. 314–320

8. Дворник Д. Домашній арешт як запобіжний захід у новому КПК України / Д. Дворник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/661?view=material

9. Дідюк І. Л. Особливості обґрунтування підстав та умов обрання домашнього арешту / І. Л. Дідюк // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2013. – № 3 (спец. вип.).

10. Домашній арешт як запобіжний захід в кримінальному процесуальному законодавстві / А. О. Шпачук // Часопис Академії адвокатури України. – 2013. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaauc_2013_2_40

11. Дрозд В. Г. Проблемні питання застосування домашнього арешту як виду запобіжного заходу / В. Г. Дрозд // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2014. – № 2. – С. 200–206.

12. Життя на короткому повідку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.chelnyld.ru/kriminal/zhizn_na_kоротkom_povodke_

13. Зауваження до проекту Кримінального процесуального кодексу України (реєстраційний № 9700), підготовлені заступником керівника апарату Верховної Ради України, керівником Головного управління М. Теплюком [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=9700&skl=7

14. Заходи забезпечення кримінального провадження: навч. посібник / О. В. Авраменко, Р. І. Благута, А. Я. Хитра. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 191 с.

15. Збірка інформаційних матеріалів, які регулюють окремі питання кримінального провадження в Україні / упоряд. С. М. Алфьоров, С. М. Міщенко, В. І. Фаринник та ін.; за заг. ред. В. І. Сліпченка. – К.: ХайТек Прес, 2013. – 580 с.

16. Іванов А. Докази при застосуванні запобіжних заходів / А. Іванов // Вісник Національної академії адвокатури України. – 2016. – № 9 (26) – С. 7–11.

17. Іванов А. Роздуми про запобіжні заходи / А. Іванов // Вісник Національної академії адвокатури України. – 2015. – № 1–2 (10). – С. 67–72.

18. Про затвердження Інструкції про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту: Наказ МВС України від 13.07.2016 р. № 654 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1087-16>

19. Комісарчук Ю. А. Проблеми порядку виконання органами внутрішніх справ України ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту / Ю. А. Комісарчук, А. В. Ратнова // Вісник НУ «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки». – 2016. – № 837. – С. 459–465.

20. Конституція України від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

21. Крайнюк В. Г. Домашній арешт як запобіжний захід у кримінальному провадженні / В. Г. Крайнюк // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – 2013. – Т. 26 (65). – № 2–1. – Ч. 2. – С. 317–324.

22. Кримінальний процес: підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туман та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. – Х.: Право, 2013. – С. 234–236.

23. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

24. Кучинська О. П. Кримінальний процес України: навч. посібник / О. П. Кучинська, О. А. Кучинська; Академія адвокатури України. – К.: Прецедент, 2005. – 204 с.

25. Левендаренко О. О. Застосування домашнього арешту за новим Кримінальним процесуальним кодексом України / О. О. Левендаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Pchdu/2012_2/012.pdf

26. Москалюк Ю. Д. Домашній арешт і тримання під вартою в системі заходів забезпечення кримінального провадження в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Юлія Дмитрівна Москалюк; Держ. фіскал. служба України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2015.

27. Москалюк Ю. Д. Підстави і процесуальний порядок застосування домашнього арешту як запобіжного заходу в Україні / Ю. Д. Москалюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 5. – Т. 3. – С. 178–181.

28. Кримінально-процесуальний кодекс України: наук.-практ. комент.: станом на 1 січ. 2010 р. / В. І. Бояров та ін.; за заг. ред. В. Т. Маляренка,

В. Г. Гончаренка; Верховний Суд України. – К.: Юрисконсульт; Юстініан, 2010. – 893 с.

29. Невзоров І. Л. Щодо перспектив застосування домашнього арешту в ході розслідування злочинів, учинених організованими злочинними групами / І. Л. Невзоров // *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. – 2013. – № 1 (29). – С. 62–71.

30. Овчинников Ю. Г. Домашний арест как мера пресечения в уголовном процессе: дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / Ю. Г. Овчинников. – М., 2006. – 212 с.

31. Павлюк П. Домашній арешт: поняття, правове регулювання, перспективи удосконалення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.glf.com.ua/publikatsii/37-domashnii-aresht-poniattia-pravove-rehuliuвання-perspektyvu-udoskonalennia>

32. Положення про порядок застосування електронних засобів контролю: Наказ МВС України від 09.08.2012 р. № 696 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1503-12>

33. Про зупинення дії окремих положень Кримінального процесуального кодексу України, що регулюють застосування електронних засобів контролю: Пояснювальна записка до проекту Закону України від 07.03.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=45997&pf35401=252926>

34. Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 04.04.2013 р. № 511-550/04-13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0511740-13>

35. Про затвердження Інструкції про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту: Наказ МВС України від 13.07.2016 р. № 654 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1087-16>

36. Про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи, Міжнародний документ від 04.11.1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004

37. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

38. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3857-12>

39. Про судову практику застосування судами першої та апеляційної інстанцій процесуального законодавства щодо обрання, продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою: Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovojj_praktiki.html

40. Реалізація електронного документообігу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.microsoft.com/Ukraine/Government/Newsletters/DocFlow/>

41. Светочев В. А. Домашний арест как мера пресечения в уголовном процессе Российской Федерации: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / В. А. Светочев. – К., 2009. – 213 с.

42. Сидоренко Н. Законодавство: Наглядацька аудиторія / Н. Сидоренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jurist.ua/?article/273>

43. Сіверський О. М. Розвиток заходів процесуального примусу на території України в історичному аспекті / О. М. Сіверський // Вісник Академії адвокатури України. – 2015. – Т. 12. – № 2. – С. 269–276 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2015_12_2_36

44. Скрябін А. М. Обрання запобіжного заходу: правила гри за новим Кримінальним процесуальним кодексом України / А. М. Скрябін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://advokat-dnepropetrovsk.com/news/62-2012-11-28-15-50-50>

45. Спосіб контролю виконання домашнього арешту з біометричною аутентифікацією контрольованого [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://findpatent.com.ua/patent/254/2543958.html>

46. Тертишник В. М. Кримінальний процес України. Загальна частина: підручник / В. М. Тертишник. – К.: Правова Єдність; Алерта, 2014. – С. 125.

47. Ткачева Н. В. Меры пресечения, не связанные с заключением под стражу, в уголовном процессе России: монография / Н. В. Ткачева; науч. ред. А. В. Кудрявцева. – Челябинск: Изд-во ЮУрГУ, 2004. – 192 с.

48. Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження: Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html

49. Ухвала Апеляційного суду Черкаської області від 10 жовтня 2014 року. Справа № 703/5071/14-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41129259>

50. Ухвала Галицького районного суду м. Львова від 25.05.2016 року. Справа № 461/2920/15-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58178280>

51. Ухвала Держинського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 28 січня 2016 року. Справа № 210/3824/14-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55289192>

52. Ухвала Залізничного районного суду м. Львова від 15 квітня 2016 року. Справа № 462/7124/15-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57268329>

53. Ухвала Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 22.12.2015 року. Справа № 344/17610/15-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54877320>

54. Ухвала Колегії суддів судової палати з розгляду кримінальних справ Апеляційного суду м. Києва від 18 січня 2016 року. Справа № 757/46717/15-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55250159>

55. Ухвала Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області від 5 лютого 2015 року. Справа № 320/9096/14-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42587082>

56. Ухвала Пустомитівського районного суду Львівської області від 29.04. 2015 року. Справа № 450/957/15-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/45023617>

57. Ухвала Самбірського міськрайонного суду м. Львова від 18 серпня 2014 року. Справа № 452/3559/13-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40181815#>

58. Ухвала слідчого судді Золочівського районного суду від 09.06.2015 року. Справа № 445/1045/15-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/45144338>

59. Ухвала Червоноградського міського суду Львівської області від 16 травня 2013 року. Справа № 459/1396/13-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32099986>

60. Ухвала Чортківського районного суду Тернопільської області від 03 вересня 2014 року. Справа № 608/2075/14-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52750360#>

61. Ухвала Шевченківського районного суду м. Львова від 16 травня 2014 року. Справа № 466/2119/13-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39700442>

62. Фаринник В. І. Заходи забезпечення кримінального провадження у новому кримінальному процесуальному законодавстві: сутність та класифікація / В. І. Фаринник // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – № 1. – 136 с.

63. Фаринник В. І. Сутність та особливості застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту / В. І. Фаринник // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2015. – № 1. – С. 15–28.

64. Хитра А. Я. Проблеми застосування домашнього арешту в кримінальному провадженні / А. Я. Хитра, А. В. Ратнова // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2016. – № 2. – С. 380–390.

65. Хитра А.Я. Проблеми застосування домашнього арешту у кримінальному провадженні / А. Я. Хитра, А. В. Ратнова // Науковий журнал: Південноукраїнський правничий часопис. – 2016. – № 1. – С. 115–119.

66. Шелякін О. С. Окремі аспекти генезису домашнього арешту / О. С. Шелякін // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – № 3–2. – Т. 2. – С. 102–106.

67. Шмагун О. Переваги та шляхи вдосконалення використання електронних засобів контролю в Україні / О. Шмагун [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2931>

68. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання і захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні. – К., 2015. – С. 474–476.

69. Ухвала Київського районного суду м. Харкова від 15 січня 2016 року. Справа № 640/8933/14-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54999272#>

70. Ухвала Шепетівського міськрайонного суду Хмельницької області від 16 травня 2014 року. Справа 688/1678/14-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38845743>

71. Ухвала Самбірського міськрайонного суду м. Львова від 18 серпня 2014 року. Справа № 452/3559/13-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40181815#>

ДОДАТКИ

Додаток А

ЖУРНАЛ обліку контрольно-наглядових справ щодо контролю за особами, які перебувають під домашнім арештом

№ з/п	Номер справи, дата заведення	Прізвище, ім'я та по батькові підозрюваного, обвинуваченого, адреса житла, яке забороняється залишати	Відмітка про поставлення особи на облік (дата, година, хвилини)	Спеціальне звання, посада, прізвище, ініціали працівника, яким заведено контрольно-наглядову справу	Дата закінчення строку дії ухвали, відомості про продовження, зміну, скасування запобіжного заходу (дата, номер ухвали)	Відмітка про закриття справи та зняття особи з обліку (дата, година, хвилини)
1	1201614009 0000012 02.01. 2017 р. КНС № 1 03.01.2017	Бойко Іван Васильович, м. Львів, вул. Горо- доцька, 26	03.01. 2017 р. 14.35 год.	Інспектор поліції Шевченків- ського ВП ГУНП у Л/о ст. л-нт поліції Макси- мів Г.В.	до 03.03. 2017 р. 12.00 год.	<i>Виправ- дувальний вирок ухвала суду 466/0321/17-к 27.02.2017 Зняття з обліку: 27.02.2017 17.30 год.</i>
2	1201614009 0000015 03.01. 2017 року КНС № 2 04.01.2017	Гузьо Василь Олегович, м. Львів, вул. Криво- носа, 1	04.01. 2017 р. 10.30 год.	Інспектор поліції Шевченків- ського ВП ГУНП у Л/о л-нт поліції Борщ І.І.	до 03.03. 2017 р. 10.30 год. <i>Продовження Ухвала 466/0339/17-к 02.03.2017р. до 02.05. 2017 р.</i>	
3	1201614009 0000028 05.01. 2017 р. КНС № 3 05.01.2017	Дидорак Степан Валерійович, м. Львів, вул. Замарсти- нівська, 9	05.01. 2017 р. 11.00 год.	Інспектор поліції Шевченків- ського ВП ГУНП у Л/о к-н поліції Бульба І.П.	до 05.03. 2017 р. 11.00 год. <i>Зміна тримання під вартою Ухвала 466/0350/17-к 09.01.2017 р.</i>	
4						
5						

**НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ВІДДІЛ ПОЛІЦІЇ
79007, м. Львів, вул. А. Кучера, 5**

Вих. № _____
від _____ 2017 р.

**Голові
Шевченківського районного
суду м. Львова
Кушнір О. І.**

Шановна Ольго Іванівно!

Прошу Вас надати на нашу адресу копію ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту на:

Бойко Івана Васильовича, 02.06.1985 р.н., жителя м. Львів, вул. Городоцька, 26, кримінальне провадження внесено до ЄРДР № 12016140090000012 від 02.01.2017 року, підозрюється у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 187 КК України.

Додатково звертаємось із проханням надавати копії ухвал про встановлення, скасування чи продовження строку запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, а також у випадку закриття кримінального провадження чи винесення вироків по притягненню таких громадян до кримінальної відповідальності для своєчасного встановлення та зняття їх з обліку.

**З повагою,
начальник відділу
підполковник поліції**

В. В. Серман

**НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ВІДДІЛ ПОЛІЦІЇ
79007, м. Львів, вул. А. Кучера, 5**

Контрольно-наглядова справа
згідно з ухвалою Шевченківського районного суду м. Львова
№ 466/0110/17-к від 03 січня 2017 року
про застосування запобіжного заходу
у вигляді домашнього арешту щодо
Бойко Івана Васильовича,
02.06.1985 р.н.,
проживає: м. Львів, вул. Городоцька, 26

Контроль здійснює:

Інспектор поліції
Шевченківського ВП ГУНП
ст. лейтенант поліції
Максимів Г. В.

**м. Львів
2017 рік**

ПРОТОКОЛ

роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому обов'язків,
покладених на нього ухвалою слідчого судді, суду

місто (село) _____ *Львів* _____

03 січня 2017 року

Інспектор Шевченківського ВП ГУНП у Львівській області ст. лейтенант поліції Максимів Г. В. на виконання ухвали слідчого судді, суду *Шевченківський районний суд м. Львова, Река І. О.* від 03 січня 2017 року, згідно зі статтями 103, 104, частиною п'ятою статті 194 КПК України склав цей протокол про те, що о 14 год. 35 хв. підозрюваному, обвинуваченому *Бойко Івану Васильовичу* роз'яснено обов'язки, покладені на нього ухвалою слідчого судді, суду про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту:

1. не залишати житло, а саме будинок за адресою: м. Львів, вул. Городоцька, 26, у період з 19.00 год. до 08.00 год.;

2. повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та/або місця роботи;

3. утримуватися від спілкування з потерпілим та свідками.

Крім того, роз'яснено, що в разі невиконання покладених обов'язків прокурор, слідчий за погодженням з прокурором, відповідно до статті 200 КПК України, має право звернутися до слідчого судді, суду з клопотанням про заміну запобіжного заходу, у тому числі про зміну або покладення додаткових обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 КПК України, чи про зміну способу їх виконання.

Суть обов'язків, передбачених ухвалою слідчого судді, суду, та строки, на які їх покладено, мені зрозуміло.

Підозрюваний, обвинувачений
03.01.2017 року

Бойко

І. В. Бойко

З протоколом ознайомлені: *зауважень та доповнень від учасників процесуальної дії не надходило*

Протокол склав:

Інспектор поліції

Шевченківського ВП ГУНП

у Львівській області

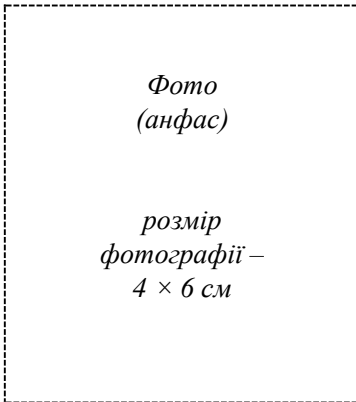
ст. лейтенант поліції

Максимів

Г. В. Максимів

АНКЕТНИЙ ЛИСТ

на підозрюваного, обвинуваченого,
який перебуває під домашнім арештом

1. Прізвище, ім'я, по батькові:

Бойко Іван Васильович

2. Дата, місце народження:

02.06.1985 р.н., м. Львів

3. Громадянство: України

4. Документ, що посвідчує особу:

паспорт СЕ 012345, виданий Шевченківським РВ ГУМВС 03.03.2001 р.

5. Місце проживання або перебування: м. Львів, вул. Городоцька, 26

6. Житло, яке забороняється залишати, номер телефону: м. Львів, вул. Городоцька, 26, 097-123-45-67

7. Місце роботи, навчання: ФОП

8. Особливі прикмети: *шрам розміром 2 см, який розташований на вказівному пальці лівої руки.*

9. Хибні нахили (наркоманія, алкоголізм, статеві збочення, бродяжництво): *не виявлено*

10. Назва суду, прізвище, ініціали судді, слідчого судді, яким постановлено ухвалу, дата, номер ухвали: *ухвала № 466/0110/17-к від «03» січня 2017 року Шевченківського районного суду м. Львова, слідчий суддя Река І.О.*

11. Назва органу досудового розслідування (суду), прізвище, ініціали, номер телефону слідчого або судді, яким здійснюється судове провадження: *старший слідчий Шевченківського ВП ГУНП у Л/о, капітан поліції Зима Євген Борисович, 096-321-45-78*

12. Номер кримінального провадження за ЄРДР, стаття КК України, коротка фабула справи: *ЄРДР№ 12016140090000012 від 02.01.2017 року, Бойко І. В. підозрюється у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 187 КК України.*

03.01.2017 року приблизно о 01 годині, будучи в стані алкогольного сп'яніння, перебуваючи в під'їзді між шостим та сьомим повер-

хами будинку № 46 по вул. Городоцькій у м. Львові, маючи умисел на заволодіння майном потерпілої Луців К. П., здійснив напад, поєднаний із насильством, небезпечним для життя та здоров'я потерпілої Луців К. П. Зокрема, Бойко І. В. наніс потерпілій удари кулаками обох рук у різні частини тіла, внаслідок чого спричинив їй такі тілесні ушкодження: струс головного мозку, синці в ділянці лівого ока, на нижній губі, в тім'яній ділянці справа, у правій завушній ділянці, садна на обличчі, на слизовій оболонці нижньої губи, на шиї, на руках, на спині, в ділянці правого колінного суглобу, на правому стегні. Під час нанесення потерпілій Луців К. П. ударів, обвинувачений Бойко І. В. заволодів її майном, а саме: золотим ланцюжком вагою 2 грами вартістю 1000 грн. та золотим кулоном у формі серця вагою 1,4 грами вартістю 600 грн., завдавши матеріальної шкоди на загальну суму 1 600 грн.

13. Умови перебування під домашнім арештом, зміст покладених обов'язків:

1. не залишати житло, а саме будинок за адресою: м. Львів, вул. Городоцька, 26, у період з 19.00 год. до 08.00 год.

2. повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та/або місця роботи;

3. утримуватися від спілкування з потерпілим та свідками.

14. Дата закінчення строку дії ухвали про обрання запобіжного заходу: до 12.00 год. 02.03.2017 р.

15. Строк продовжено до _____, підстава _____

16. Зміна умов перебування під домашнім арештом, покладених обов'язків _____

17. Дата, підстава зняття з обліку: Виправдувальний вирок ухвала Шевченківського районного суду 466/0321/17-к від 27.02.2017 р. Знято з обліку: 27.02.2017 р. о 17.30 год.

Лист заповнив:

Інспектор поліції

Шевченківського ВП ГУНП

ст. лейтенант поліції

Максимів

Максимів Г. В.

ВІДОМОСТІ

про здійснення контролю за поведінкою підозрюваного,
обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом

Прізвище, ім'я, по батькові підозрюваного, обвинуваченого:

Бойко Іван Васильович

Житло, яке забороняється залишати: *м. Львів, вул. Городоцька, 26*

Дата	Посада, спеціальне звання, прізвище, ініціали особи, вжиті заходи з перевірки поведінки підозрюваного, обвинуваченого, підпис	Виявлені порушення та вжиті за ними заходи
1	2	3
03.01.2017	<i>Перевірка за місцем проживання Інспектор Шевченківського ВП ГУНП у Л/о ст. л-нт поліції Максимів Г.В. Максимів</i>	<i>порушень не виявлено</i>
05.01.2017	<i>Перевірка за місцем проживання Інспектор Шевченківського ВП ГУНП у Л/о ст. л-нт поліції Максимів Г.В. Максимів</i>	<i>порушень не виявлено</i>
10.01.2017	<i>Перевірка за місцем проживання Інспектор Шевченківського ВП ГУНП у Л/о ст. л-нт поліції Максимів Г.В. Максимів</i>	<i>порушень не виявлено</i>
13.01.2017	<i>Перевірка за місцем проживання Інспектор Шевченківського ВП ГУНП у Л/о ст. л-нт поліції Максимів Г.В. Максимів</i>	<i>порушень не виявлено</i>
16.01.2017	<i>Перевірка за місцем проживання Інспектор Шевченківського ВП ГУНП у Л/о ст. л-нт поліції Максимів Г.В. Максимів</i>	<i>порушень не виявлено</i>
20.01.2017	<i>Перевірка за місцем проживання Інспектор Шевченківського ВП ГУНП у Л/о ст. л-нт поліції Максимів Г.В. Максимів</i>	<i>порушень не виявлено</i>

1	2	3
25.01.2017	<i>Перевірка за місцем проживання Інспектор Шевченківського ВП ГУНП у Л/о ст. л-нт поліції Максимів Г.В. Максимів</i>	<i>Відсутній за місцем проживання; складено рапорт та повідомлено слідчого</i>
27.01.2017	<i>Перевірка за місцем проживання Інспектор Шевченківського ВП ГУНП у Л/о ст. л-нт поліції Максимів Г.В. Максимів</i>	<i>порушень не виявлено</i>
30.01.2017	<i>Перевірка за місцем проживання Інспектор Шевченківського ВП ГУНП у Л/о ст. л-нт поліції Максимів Г.В. Максимів</i>	<i>порушень не виявлено</i>

**НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ВІДДІЛ ПОЛІЦІЇ
79007, м. Львів, вул. А. Кучера, 5**

Слідчому судді
Шевченківського районного суду
м. Львова
Реці О. І.

Повідомляю Вас про те, що, згідно з ухвалою № 466/0110/17-к від 03 січня 2017 року, було застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту Бойку Івану Васильовичу, 02.06.1985 р.н., жителю м. Львів, вул. Городоцька, 26, до 12.00 год. 02.03.2017 р., та заборонено йому залишати житло, а саме будинок за адресою м. Львів, вул. Городоцька, 26, у період з 19.00 год. до 08.00 год. та обов'язки повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та/або місця роботи, а також утримуватися від спілкування з потерпілим і свідками.

Бойка І. В. поставлено на облік о 12.00 год. 03.01.2017 р. та заведено контрольно-наглядову справу щодо нього.

Організацію здійснення контролю за поведінкою підозрюваного Бойко І.В. покладено на інспектора поліції Шевченківського ВП ГУНП ст. лейтенанта поліції Максиміва Г. В.

У зв'язку зі службовою необхідністю та відповідно до п. 2.4 Розділу III Інструкції про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіж-

ного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту № 654 від 13.07.2016 року просимо Вас письмового (факсимільним зв'язком, каналами електронної пошти) сповіщення про:

1. виклик особи або надання їй дозволу на виїзд із населеного пункту – завчасно, але не пізніше ніж за добу до дати залишення місця відбування домашнього арешту;

2. зміну запобіжного заходу, ухвалення виправдувального вироку чи закриття кримінального провадження – невідкладно, але не пізніше 24 годин після отримання інформації про прийняте рішення.

А також надавати копії ухвал про встановлення, скасування чи продовження строку запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту у разі закриття кримінального провадження чи винесення вироків по притягненню таких громадян до кримінальної відповідальності для своєчасного встановлення та зняття їх з обліку.

**З повагою,
начальник відділу
підполковник поліції**

В. В. Серман

**НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ВІДДІЛ ПОЛІЦІЇ
79007, м. Львів, вул. А. Кучера, 5**

Старшому слідчому СВ
Шевченківського ВП ГУНП
у Львівській області
капітану поліції
Зимі Є. Б.

Повідомляю Вас про те, що, згідно з ухвалою № 466/0110/17-к від 03 січня 2017 року, було застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту Бойку Івану Васильовичу, 02.06.1985 р.н., жителю м. Львів, вул. Городоцька, 26, до 12.00 год. 02.03.2017 р., та заборонено йому залишати житло, а саме будинок за адресою: м. Львів, вул. Городоцька, 26, у період з 19.00 год. до 08.00 год. та обов'язки повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та/або місця роботи, а також утримуватися від спілкування з потерпілим і свідками

Бойка І. В. поставлено на облік о 12.00 год. 03.01.2017 р. та заведено контрольно-наглядову справу щодо нього.

Організацію здійснення контролю за поведінкою підозрюваного Бойка І. В. покладено на інспектора поліції Шевченківського ВП ГУНП ст. лейтенанта поліції Максиміва Г. В.

У зв'язку зі службовою необхідністю та відповідно до п. 2.4 Розділу III Інструкції про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного

заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту № 654 від 13.07.2016 року просимо Вас письмового (факсимільним зв'язком, каналами електронної пошти) сповіщення про:

1. виклик особи або надання їй дозволу на виїзд із населеного пункту – завчасно, але не пізніше ніж за добу до дати залишення місця відбування домашнього арешту;

2. зміну запобіжного заходу, ухвалення виправдувального вироку чи закриття кримінального провадження – невідкладно, але не пізніше 24 годин після отримання інформації про прийняте рішення.

А також надавати копії ухвал про встановлення, скасування чи продовження строку запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, у разі закриття кримінального провадження чи винесення вироків по притягненню таких громадян до кримінальної відповідальності для своєчасного встановлення та зняття їх з обліку.

**З повагою,
начальник відділу
підполковник поліції**

В. В. Серман

**НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ВІДДІЛ ПОЛІЦІЇ
79007, м. Львів, вул. А. Кучера, 5**

**Прокурору
Львівської місцевої прокуратури № 2
Зварич Н. А.**

Повідомляю Вас про те, що, згідно з ухвалою № 466/0110/17-к від 03 січня 2017 року, було застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту Бойку Івану Васильовичу, 02.06.1985 р.н., жителю м. Львів, вул. Городоцька, 26, до 12.00 год. 02.03.2017 р., та заборонено йому залишати житло, а саме будинок за адресою: м. Львів, вул. Городоцька, 26 у період з 19.00 год. до 08.00 год. та обов'язки повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та/або місця роботи а також утримуватися від спілкування з потерпілим та свідками.

Бойка І. В. поставлено на облік о 12.00 год. 03.01.2017 р. та заведено контрольно-наглядову справу щодо нього.

Організацію здійснення контролю за поведінкою підозрюваного Бойко І. В. покладено на інспектора поліції Шевченківського ВП ГУНП ст. лейтенанта поліції Максиміва Г. В.

**З повагою,
начальник відділу
підполковник поліції**

В. В. Серман

Додаток К

Начальнику
Шевченківського ВП ГУНП України
у Львівській області
полковнику поліції
Серману В. В.

РАПОРТ

Доповідаю Вам про те, що, згідно з ухвалою Шевченківського районного суду № 466/0110/17-к від 03.01.2017 року, було застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту щодо громадянина Бойка Івана Васильовича, жителя м. Львів, вул. Городоцька, 26, щодо якого відкрито кримінальне провадження ЄРДР № 12016140090000012 від 02.02.2017 року за ч. 2 ст. 186 КК України.

27.02.2017 року Шевченківським районним судом м. Львова винесено виправдувальний вирок № 466/0321/17-к щодо Бойка І.В.

У зв'язку з наведеним прошу Вашого дозволу на припинення контролю та зняття з обліку Бойка І. В.

**Інспектор поліції
Шевченківського ВП ГУНП
у Львівській області
ст. лейтенант поліції**

Г. В. Максимів

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник
Шевченківського ВП ГУНП України
у Львівській області
полковник поліції
_____ **Серман В. В.**
«___» _____ 2017 року

ГРАФІК

відвідування місця проживання гр. Бойка І. В.,
02.06.1985 р.н., жителя м. Львів, вул. Городоцька, 26,
якому обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту,
на січень 2017 року

Відповідно до вимог ч. ч. 4, 5 ст. 181 КПК України та Розділу III Інструкції про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту від 31.08.2013 року, визначити таку періодичність відвідування підозрюваного № 654 від 13.07.2016 р.:

1. ____ . ____ .20 ____ року
2. ____ . ____ .20 ____ року
3. ____ . ____ .20 ____ року
4. ____ . ____ .20 ____ року
5. ____ . ____ .20 ____ року
6. ____ . ____ .20 ____ року
7. ____ . ____ .20 ____ року

Графік склав:
Інспектор поліції
Шевченківського ВП ГУНП
у Львівській області
ст. лейтенант поліції

Г. В. Максимів

_____.2017 року

Додаток М

Начальнику
Шевченківського ВП ГУНП України
у Львівській області
полковнику поліції
Серману В. В.

РАПОРТ

Доповідаю Вам про те, що мною проводилась перевірка виконання покладених на підозрюваного Бойка І. В. обов'язків шляхом відвідування місця його проживання.

25.01.2017 року, відповідно до графіку відвідування Бойка І. В., останній був відсутній за місцем проживання у період з 16.00 год. до 21.00 год.

**Інспектор поліції
Шевченківського ВП ГУНП
у Львівській області
ст. лейтенант поліції**

Г. В. Максимів

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Хитра Андрій Ярославович,
кандидат юридичних наук, доцент
Ратнова Аліна Володимирівна

ДОМАШНІЙ АРЕШТ
У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Навчально-практичний посібник

Редагування
О. Я. Шмиговська

Макетування
Н. М. Лесь

Друк
А. М. Радченко

Підписано до друку 09.06.2017 р.
Формат 60×84₁₆. Папір офсетний. Умовн. друк. арк. 6,3.
Тираж 100 прим. Зам. № 57-17.

Львівський державний університет внутрішніх справ
Україна, 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2541 від 26 червня 2006 р.